

Riksrevisionens rapport om effektivitet i exportgarantisystemet

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2014/15:59 Riksrevisionens rapport om effektivitet i exportgarantisystemet och en följdmotion. Dessutom behandlas 21 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014 om olika handelspolitiska frågor.

I skrivelsen återger regeringen kortfattat de iakttagelser som Riksrevisionen har gjort i granskningsrapporten och sin bedömning av dessa samt redovisar vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas inom området. Syftet med granskningen har varit att undersöka om regeringen och EKN har skapat goda förutsättningar för effektivitet i exportgarantisystemet. Utskottet anser att Exportkreditsystemet fyller en viktig roll i statens insatser för att främja exporten och i likhet med annan verksamhet som bedrivs av staten är det viktigt att granska såväl insatsernas effektivitet som att de sker med beaktande av en god hushållning med statens medel. Vidare konstaterar utskottet att regeringen instämmer i delar av Riksrevisionens kritik och att den har för avsikt att genomföra flera av de rekommendationer som lämnas. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår följdmotionen.

Motionerna från den allmänna motionstiden behandlas i följande avsnitt: Handels- och investeringsfrämjande, Den inre marknaden och Internationell handel. Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden och hänvisar bl.a. till pågående och aviserade åtgärder.

Ställningstagandena från utskottet har föranlett totalt 9 reservationer.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Bakgrund.....	5
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Effektivitet i exportgarantisystemet.....	6
Riksrevisionens granskning.....	6
Regeringens skrivelse.....	9
Motionen.....	11
Utskottets ställningstagande.....	12
Handels- och investeringsfrämjande.....	13
Motionerna.....	13
Vissa kompletterande uppgifter.....	14
Utskottets ställningstagande.....	20
Den inre marknaden.....	23
Motionerna.....	23
Vissa kompletterande uppgifter.....	24
Utskottets ställningstagande.....	25
Internationell handelspolitik.....	26
Motionerna.....	26
Vissa kompletterande uppgifter.....	28
Utskottets ställningstagande.....	36
Reservationer.....	41
1. Effektivitet i exportgarantisystemet, punkt 1 (SD).....	41
2. Miljöteknikexport och exportfrämjande, punkt 2 (M, C, FP, KD).....	42
3. Kreativa näringar, punkt 3 (M).....	43
4. Främjande och kapitalflykt, punkt 4 (V).....	43
5. Den inre marknaden, punkt 6 (SD).....	44
6. Främjande av internationell handel, punkt 7 (M, C, FP, KD).....	46
7. Handelsavtal och skydd för miljö, mat och hälsa, punkt 8 (SD).....	48
8. Miljöteknik och TRIPS-avtalet, punkt 10 (V).....	49
9. Handel med sälprodukter, punkt 11 (M, SD).....	50
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	51
Skrivelsen.....	51
Följdmotionen.....	51
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15.....	51

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Effektivitet i exportgarantisystemet

1. Effektivitet i exportgarantisystemet

Riksdagen avslår motion

2014/15:3039 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och
lägger skrivelse 2014/15:59 till handlingarna.

Reservation 1 (SD)

Handels- och investeringsfrämjande

2. Miljöteknikexport och exportfrämjande

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2981 av Lena Ek m.fl. (C, M, FP, KD) yrkande 3 och
2014/15:2983 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD)
yrkande 2.

Reservation 2 (M, C, FP, KD)

3. Kreativa näringar

Riksdagen avslår motion

2014/15:1848 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M) yrkandena 1 och
2.

Reservation 3 (M)

4. Främjande och kapitalflykt

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:66 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 5 och
2014/15:81 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 14.

Reservation 4 (V)

5. Övrigt om handels- och investeringsfrämjande

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:223 av Edward Riedl (M),
2014/15:2149 av Monica Green (S) och
2014/15:2480 av Eva Lohman (M).

Den inre marknaden

6. Den inre marknaden

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1149 av Kenneth G Forslund (S) yrkande 3,
2014/15:1961 av Krister Hammarbergh (M),
2014/15:2555 av Per Bill (M) yrkandena 1 och 2 samt
2014/15:2570 av Gustaf Hoffstedt (M) yrkande 1.

Reservation 5 (SD)

Internationell handel

7. Främjande av internationell handel

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1875 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP),

2014/15:2976 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 3 och

2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 24.

Reservation 6 (M, C, FP, KD)

8. Handelsavtal och skydd för miljö, mat och hälsa

Riksdagen avslår motion

2014/15:2626 av Helena Lindahl och Per Lodenius (C).

Reservation 7 (SD)

9. Internationell handel och hbt-frågor

Riksdagen avslår motion

2014/15:2201 av Jonas Gunnarsson m.fl. (S) yrkande 8.

10. Miljöteknik och TRIPS-avtalet

Riksdagen avslår motion

2014/15:136 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 11.

Reservation 8 (V)

11. Handel med sälprodukter

Riksdagen avslår motion

2014/15:2977 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 14.

Reservation 9 (M, SD)

Stockholm den 14 april 2015

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjalmered (M), Åsa Westlund (S), Hans Rothenberg (M), Ingemar Nilsson (S), Josef Fransson (SD), Per-Arne Håkansson (S), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Anna Wallén (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Birger Lahti (V), Penilla Gunther (KD), Jörgen Warborn (M), Hanna Westerén (S), Annika Lillemets (MP) och Said Abdu (FP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas regeringens skrivelse 2014/15:59 Riksrevisionens rapport om effektivitet i exportgarantisystemet och en följdmotion. Dessutom behandlas 21 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014 om olika handelspolitiska frågor. Skrivelsen och följdmotionen redovisas i avsnittet Effektivitet i exportgarantisystemet och motionerna från den allmänna motionstiden i de följande tre avsnitten: Handels- och investeringsfrämjande, Den inre marknaden och Internationell handelspolitik. Riksrevisor Claes Norgren och medarbetare lämnade den 5 mars 2015 information till utskottet om den aktuella granskningen. Utskottet har även fått information i ärendet från företrädare för Kommerskollegium, Exportkreditnämnden (EKN) och Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden).

Bakgrund

Den 2 oktober 2014 överlämnade Riksrevisionen enligt 9 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. granskningsrapporten Exportkreditnämnden – effektivitet i exportgarantisystemet? (RiR 2014:21) till riksdagen. Syftet med granskningen har varit att undersöka om regeringen och EKN har skapat goda förutsättningar för effektivitet i exportgarantisystemet. Den 23 oktober 2014 överlämnade riksdagen Riksrevisionens granskningsrapport till regeringen och den 19 februari 2015 överlämnade regeringen skrivelsen Riksrevisionens rapport om effektivitet i exportgarantisystemet (skr. 2014/15:59) till riksdagen.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen återger regeringen kortfattat de iakttagelser som Riksrevisionen har gjort i granskningsrapporten och sin bedömning av dessa samt redovisar vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas inom området. Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och instämmer i delar av myndighetens kritik. Regeringen har för avsikt att genomföra flera av de rekommendationer som lämnas och framhåller även att den redan har vidtagit vissa åtgärder för att förbättra styrningen i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer.

Utskottets överväganden

Effektivitet i exportgarantisystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om effektivitet i exportgarantisystemet och lägger regeringens skrivelse till handlingarna. Utskottet hänvisar till vidtagna åtgärder.

Jämför reservation 1 (SD).

Riksrevisionens granskning

Granskningens bakgrund

EKN erbjuder svenska företag exportkreditgarantier i de fall de inte skulle få betalt enligt avtal som de har med köpare i andra länder. Myndigheten är därmed en viktig del i de statliga insatserna för att främja svensk export. I jämförelse med många andra myndigheter har EKN ett stort handlingsutrymme, bl.a. genom ett mycket brett mandat och genom att myndigheten finansieras med avgifter och därmed inte blir föremål för prövning i den statliga budgetprocessen. I den förstudie som föregick Riksrevisionens granskning kom det fram vissa frågor som myndigheten bedömde skulle kunna vara av stor betydelse för EKN:s effektivitet och som har varit styrande för granskningens syfte och preciserade revisionsfrågor. Syftet med granskningen har varit att undersöka om regeringen och EKN har skapat goda förutsättningar för effektivitet i exportgarantisystemet. För att uppnå detta syfte har Riksrevisionen preciserat följande fem delfrågor:

- Har EKN erbjudit en service som är anpassad till olika kunders olika förutsättningar och behov?
- Är EKN:s hantering av överskottet i verksamheten förenlig med god hushållning med statliga medel?
- Är EKN:s premienivåer ändamålsenliga för att uppnå målet för verksamheten?
- Har EKN:s insatser för att stödja små och medelstora företag varit ändamålsenliga?
- Har EKN tolkat och tillämpat det utvidgade mandatet på ett sätt som överensstämmer med statsmakternas intentioner?

Granskningens genomförande

För att besvara frågorna har Riksrevisionen intervjuat chefer och handläggare inom EKN, företrädare för Utrikesdepartementet, Finansdepartementet, Riksgälden och andra organisationer som har till uppgift att stödja svensk

export, kunder hos EKN och ledamöter i EKN:s styrelse. Granskningen bygger dessutom på skriftligt material från EKN, konsultrapporter, internationella jämförelser och genomgångar av ett urval akter från avslutade garantiärenden.

Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser

Riksrevisionens övergripande slutsats är att exportgarantisystemet kan bli mer effektivt. EKN:s överskott (26 miljarder kronor) har enligt Riksrevisionen uppstått och hanterats på ett sätt som inte överensstämmer med budgetlagens skrivningar om god hushållning med statliga medel.

Riksrevisionens rapport innehåller därutöver mer detaljerade slutsatser inom en rad områden som är kopplade till de fem revisionsfrågorna. Riksrevisionen finner bl.a. att EKN och Regeringskansliet har identifierat olika problem i verksamheten utan att sedan vidta åtgärder inom en rimlig tid. Arbetet med att bredda kundbasen bland små och medelstora företag har t.ex. ännu inte fått något tydligt genombrott. Enligt Riksrevisionens bedömning har både regeringen och EKN saknat ett mer övergripande perspektiv på vilken roll EKN skulle kunna fylla för dessa företag, och regeringen har inte heller formulerat något mer utvecklat mål för vilka samhällsekonomiska effekter den delen av verksamheten syftar till. Riksrevisionen påpekar även att den definition som EKN använder för små och medelstora företag, och som skiljer sig från den mer etablerade definitionen, riskerar att ge en alltför positiv bild av EKN:s insatser inom detta område.

Riksrevisionen menar vidare att EKN har fokuserat på stora affärer på bekostnad av små affärer. EKN:s processer för samtliga affärer är anpassade till vad som är funktionellt för de allra största affärerna, vilket leder till frustration hos stora företag med många små affärer över komplicerade regler och en långsam handläggning och över att EKN försäkrar en alltför låg andel av respektive affär. Den särskilda lösning som EKN tagit fram för att underlätta för den här typen av kunder bedöms även som otillräcklig av de företag för vilken den utformats.

Riksrevisionens anför vidare att granskningen visat att EKN:s redan stora handlingsutrymme har ökat ytterligare genom utebliven styrning. Riksrevisionen konstaterar bl.a. att innebörden av begreppet självbärande inte specificeras närmare, vilket enligt Riksrevisionen har bidragit till att EKN har kunnat bygga upp ett stort överskott som ytterligare ökat myndighetens handlingsutrymme. Vidare konstateras att regeringen har beviljat EKN undantag från kravet i avgiftsförordningen (1992:191) om att myndigheter varje år ska lämna förslag på hur större ekonomiska överskott ska disponeras. Enligt Riksrevisionen har regeringen därmed avstått från ett underlag som hade kunnat vara av betydelse för styrningen av EKN under den tid som överskottet byggts upp. Vidare har EKN sedan 2007 ett utvidgat mandat som enligt Riksrevisionen i praktiken sätter få gränser för vilka affärer EKN kan garantera. Enligt det utvidgande mandatet ska EKN stödja exportaffärer med svenskt intresse, och inte bara affärer med varor och tjänster som producerats

i Sverige. Riksrevisionen konstaterar att det saknas underlag för att bedöma de bredare effekterna av det nya mandatet, t.ex. vilka konsekvenser det har haft för att skapa arbetstillfällen i Sverige. Enligt Riksrevisionen visar en jämförelse med andra nordiska länders motsvarighet till EKN exempel på en mer aktiv styrning, både när det gäller kapitalisering och när det gäller arbetet med att stödja små och medelstora företag. Det danska kreditgivningsinstitutet har t.ex. en maxgräns för hur mycket kapital som kan ackumuleras i balansräkningen och även om motsvarande regler inte finns i det finländska garantigivningsinstitutet ges ändå viss vägledning genom ett mål om minsta kapitaltäckning samt att begreppet självbärande har tidsatts. Vidare har både det danska och finska garantigivningsinstitutet i uppdrag att följa upp verksamheten utifrån den samhällsnytta den antas skapa, t.ex. genom att uppskatta det antal jobbstillfällen som garantigivningen är med och skapar som effekt av exporten.

När det gäller EKN:s överskott påpekar Riksrevisionen att EKN enligt gällande regler (förordningen (2011:211) om utlåning och garantier och EKN:s instruktion) ska betala in premieintäkter som ligger över kostnaden för förväntade förluster och administration till statskassan. Riksrevisionen konstaterar dock att EKN inte har betalat in de intäkter som genererats av den s.k. bufferten till statskassan och har därmed enligt Riksrevisionen inte följt de relevanta bestämmelserna.

Riksrevisionens rekommendationer

Utifrån Riksrevisionens iakttagelser rekommenderar myndigheten regeringen att

- förtydliga innebörden av begreppet självbärande, som ska vara grunden för EKN:s verksamhet
- klargöra EKN:s roll utifrån en analys av de små och medelstora företagens generella finansieringsbehov
- klargöra vilka samhällsekonomiska effekter som verksamheten för små och medelstora företag bör bidra till
- rapportera EKN:s resultat med den allmänt vedertagna definitionen av små och medelstora företag, för att öka jämförbarheten med andra aktörers främjandearbete
- låta analysera vilka konsekvenser det utvidgade mandatet kan få, exempelvis för sysselsättningen i Sverige och för riskexponeringen i EKN:s portfölj
- vidta åtgärder för att anpassa EKN:s överskott till verksamhetens behov; dessa åtgärder bör vara strukturella så att reserverna i framtiden inte tillåts att växa på samma sätt och bör ta budgetlagens skrivningar om god hushållning med statens resurser i beaktande.

När det gäller de åtgärder som föreslås i den sista punkten ovan ger Riksrevisionen följande tre exempel på områden där åtgärder skulle kunna övervägas:

- Regeringen kan överväga att låta EKN lämna årliga förslag på hur myndighetens överskott (såväl garantireserven som den administrativa delen av överskotten) bör disponeras för att få på så sätt ett bättre beslutsunderlag för frågor som rör överskottet. En del av detta kan vara den regelbundna avstämning av behovet av myndighetskapital som EKN föreslagit i sin kapitalanalys. I detta sammanhang bör också innebörden för EKN av 25 § avgiftsförordningen klargöras.
- Regeringen kan överväga att införa ett automatiskt verkande rationaliseringskrav på EKN, vilket andra myndigheter har, för att undvika att de administrativa reserverna återigen byggs upp.
- Regeringen kan utreda vilka för- och nackdelar som skulle finnas med ett arrangemang där Riksgälden används för att hantera riskexponeringen från enskilda extremt stora exportkreditgarantier.

Vidare rekommenderar Riksrevisionen EKN att

- regelbundet uppdatera komponenterna i myndighetens premiomodell när ny information tillkommit för att undvika att garantierna systematiskt prissätts felaktigt
- förenkla beräkningen av basräntan för att förenkla prissättningen
- utreda om det nuvarande enhetliga antagandet för andelen av det garanterade beloppet som går förlorat vid en skada (slutförlusten) är ändamålsenligt
- anpassa de administrativa avgifterna till den faktiska kostnadsnivån
- säkerställa en konsekvent tillämpning av de bestämmelser som säger att premier som är högre än vad risken motiverar ska betalas in i statskassan
- ändra den uttalade målsättningen att myndigheten ska täcka alla eventuella förluster med eget kapital i stället för att utnyttja den obegränsade krediten hos Riksgälden
- säkerställa att myndigheten erbjuder en service som på bästa sätt främjar exportaffärer oavsett storlek
- följa upp hur täckningsgraden utvecklar sig för olika typer av affärer och säkerställa att den täckningsgrad som erbjuds är ändamålsenlig och enhetlig för likvärdiga affärer
- säkerställa att det är tydligt inom EKN hur uppdraget att prioritera små och medelstora företag ska förenas med interna finansiella mål om full kostnadstäckning.

Regeringens skrivelse

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och instämmer i delar av myndighetens kritik. Regeringen har för avsikt att genomföra flera av de

rekommendationer som lämnas och framhåller även att den redan har vidtagit vissa åtgärder för att förbättra styrningen i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Regeringen framhåller även att den alltid haft ytterligare verktyg för att utöva styrning inom EKN:s verksamhetsområde eftersom EKN är en styrelsemyndighet och det är regeringen som tillsätter hela styrelsen. Genom de åtgärder som har vidtagits anser regeringen att styrningen blir tydligare för alla aktörer. Nedan återges kortfattat de åtgärder som regeringen har vidtagit och avser vidta med anledning av Riksrevisionens rekommendationer.

Regeringen delar inte Riksrevisionens uppfattning att definitionen av begreppet självbärande behöver förtydligas för att EKN ska kunna utföra sitt uppdrag med tillräcklig styrning. Regeringen hänvisar till att självbärande-principen för garantiverksamheten är inbyggd i garantimodellen som regleras av budgetlagen (2011:203) och förordningen (2011:211) om utlåning av garantier. Regeringen har därför i regleringsbrevet till EKN för 2015 uppmärksammat myndigheten på att den ska tillämpa förordningens bestämmelser.

När det gäller EKN:s överskott har myndigheten i regleringsbrevet för 2015 fått i uppdrag att med utgångspunkt i en tidigare genomförd analys fastställa hur stor del av myndighetens kapital som utgjorde ett överskott och som skulle kunna betalas in till statens centralkonto. Inleverans ska ske senast den 31 mars 2015. Regeringen konstaterar att den största delen av överskottet redan finns avsatt på ett konto i Riksgäldskontoret och att dessa medel inte har använts till EKN:s löpande verksamhet. Eftersom överskottet har uppstått både i garantiverksamheten och i den administrativa verksamheten ska EKN enligt regleringsbrevet för 2015 redovisa kostnader och intäkter från dels den administrativa delen, dels den riskbaserade delen av verksamheten separat i årsredovisningen. När det gäller den administrativa kostnaden ska EKN dessutom i form av tidsserier redogöra för utvecklingen av verksamhetens kostnader, inklusive lönekostnader och lokalkostnader. Redovisningen ska vidare inkludera vilka åtgärder som har vidtagits under året för att rationalisera och effektivisera verksamheten, samt även visa hur stor del av garantipremien som avser den administrativa kostnaden. För att analysen av EKN:s överskott ska fullföljas har regeringen i regleringsbrevet för 2015 även gett myndigheten i uppdrag att redovisa eventuella åtgärder för att uppdatera premieberäkningen. Åtgärderna ska rapporteras till Regeringskansliet senast den 1 juni 2015. Regeringen anför vidare att den i regleringsbrevet för 2015 tagit bort EKN:s undantag från 25 a § avgiftsförordningen, vilket innebär att EKN kommer att vara skyldig att lämna förslag till regeringen om hur ett överskott som uppkommit i den administrativa verksamheten ska disponeras. När det gäller EKN:s garantireserv anser regeringen att den ska hanteras inom ramen för garantimodellen och avse medel som har betalats in och som ska finansiera framtida förluster.

När det gäller arbetet med att anpassa exportfinansieringen efter kundernas behov anser regeringen att det ska fortsätta. Regeringen framhåller att EKN:s verksamhet ska vidareutvecklas i syfte att sänka trösklarna för små och medelstora företag i samband med export. Regeringen har i EKN:s regleringsbrev för 2015 angett att ett av målen för myndighetens verksamhet är att fortsätta satsningen på att öka kännedomen om myndighetens tjänster bland små och medelstora företag. EKN ska också fortsätta sitt arbete med att öka och effektivisera sin regionala närvaro, främst med syfte att sänka trösklarna för små och medelstora företag. Vidare ska EKN i samarbetet med andra aktörer som bedriver exportfrämjande betona verksamhet som är inriktad mot små och medelstora företag. Resultatet av denna verksamhet ska återrapporteras i myndighetens årsredovisning. Av skrivelsen framgår också att EKN i detta arbete ska använda sig av EU:s definition av små och medelstora företag.

När det gäller EKN:s utvidgade mandat har myndigheten i regleringsbrevet för 2015 fått i uppdrag att särskilt redovisa vilka konsekvenser det utvidgade mandatet från 2007 att stödja exportaffärer med ett svenskt intresse har haft på affärsvolymen och riskportföljen. EKN har också fått i uppdrag att redovisa hur bestämmelserna i förordningen (2007:656) om exportkreditgaranti har tillämpats och hur bestämmelserna har påverkat affärsverksamheten. I skrivelsen uppger regeringen även att den har för avsikt att ge en extern aktör i uppdrag att utvärdera det utvidgade mandatets effekt på sysselsättningen i Sverige.

När det gäller kundnöjdhet har regeringen för att säkerställa att EKN erbjuder en service som på bästa sätt främjar exportaffärer i regleringsbrevet för 2015 gett myndigheten i uppdrag att redovisa de åtgärder som vidtagits som avser kundnöjdheten. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 augusti 2015.

Slutligen konstaterar regeringen, när det gäller kapitaltäckningen, att EKN:s grad av kapitaltäckning står sig väl i en nordisk jämförelse.

Med skrivelsen och de åtgärder regeringen har beskrivit anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Motionen

I kommittémotion 2014/15:3039 av Josef Fransson m.fl. (SD) förordas tre riksdagsuttalanden i enlighet med några av de rekommendationer som Riksrevisionen lämnat med anledning av sin granskning. Motionärerna framhåller Riksrevisionens slutsats att EKN:s premienivåer har satts för högt och betonar vikten av att de administrativa avgifterna anpassas till en faktisk kostnadsnivå. På så sätt går det enligt motionärerna att undvika dels ökade kostnader för svenska exportföretag, dels en snedvriden konkurrens gentemot andra nationers exportföretag. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att se över EKN:s prissättning av premienivåer (yrkande 1). Motionärerna vill vidare se en ökad styrning av EKN i syfte att bredda kundbasen bland små och

medelstora företag (yrkande 2). När det gäller små och medelstora företag menar motionärerna även att definitionen av dessa bör vara samstämmig och de anser därför att regeringen bör se över EKN:s definition av små och medelstora företag i syfte att revidera denna (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

I sin granskning av effektiviteten i exportgarantisystemet har Riksrevisionen lämnat ett flertal rekommendationer till regeringen och EKN. Utskottet vill inledningsvis anföra att det välkomnar granskningen. Exportkreditsystemet fyller en viktig roll i statens insatser för att främja exporten och i likhet med annan verksamhet som bedrivs av staten är det viktigt att granska såväl insatsernas effektivitet som att de sker med beaktande av en god hushållning med statens medel. I motion 2014/15:3039 (SD) föreslås tre tillkännagivanden om att riksdagen ska uppmana regeringen att följa tre av Riksrevisionens rekommendationer. Utskottet vill med anledning av dessa motionsyrkanden anföra följande.

Utskottet konstaterar att regeringen instämmer i delar av Riksrevisionens kritik och att den har för avsikt att genomföra flera av de rekommendationer som lämnas. När det gäller EKN:s prissättning av premienivåer framgår det av regeringens skrivelse att EKN i regleringsbrevet för 2015 har getts ett åiterrapporteringskrav att i årsredovisningen separat redovisa kostnader och intäkter från dels den administrativa delen av verksamheten, dels den riskbaserade delen av verksamheten. Redovisningen ska bl.a. visa hur stor del av garantipremien som avser den administrativa verksamheten. Regeringen har också gett EKN i uppdrag att senast den 1 juni 2015 redovisa eventuella åtgärder för att uppdatera premieberäkningen. När det gäller EKN:s arbete för att bredda kundbasen bland små och medelstora företag noterar utskottet att ett arbete har initierats. Riksrevisionens granskning har dock visat att detta arbete ännu inte har fått något tydligt genomslag. Utskottet vill understryka att det är av särskild vikt att stödja små och medelstora företag och konstaterar att ett av målen för EKN är att fortsätta satsningen på att öka kännedomen om myndighetens tjänster bland dessa företag. Av skrivelsen framgår även att EKN ska fortsätta arbetet med att öka och effektivisera sin regionala närvaro, framför allt i syfte att sänka trösklarna för små och medelstora företag. EKN ska vidare i samarbetet med andra aktörer som bedriver exportfrämjande särskilt betona verksamhet som är inriktad mot den kategorin av företag. Detta arbete ska redovisas i myndighetens årsredovisning och utskottet noterar att regeringen har specificerat att EKN i detta arbete ska använda sig av EU:s definition av små och medelstora företag. Mot bakgrund av det sagda ser utskottet ingen anledning till några riksdagsuttalanden enligt det som föreslås i motion 2014/15:3039 (SD) som därmed avstyrks. Med detta föreslår också utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2014/15:59 till handlingarna.

Handels- och investeringsfrämjande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om miljöteknikexport och exportfrämjande. Utskottet hänvisar bl.a. till höstens budgetberedning och regeringens aviserade exportstrategi.

Riksdagen avslår även ett motionsyrkande om insatser för kreativa näringar. Även här hänvisar utskottet till den aviserade exportstrategin. Eftersom strategin kommer att vara föremål för beredning i riksdagen ser utskottet ingen anledning att föregripa detta arbete.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om främjande och kapitalflykt. Utskottet konstaterar att det pågår ett arbete och understryker vikten av att regeringen fortsätter att arbeta för att de svenska expertorganen och de internationella finansiella institutionerna antar riktlinjer som minimerar risken för skatteundandragande.

Därtill avslår riksdagen övriga motionsyrkanden som handlar om handels- och investeringsfrämjande, däribland frågor om vissa branscher och it-frågor i relation till handel.

Jämför reservationerna 2 (M, C, FP, KD), 3 (M) och 4 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2014/15:2981 av Lena Ek m.fl. (C, M, FP, KD) efterfrågas ett riksdagsuttalande om att främja svensk miljöteknikexport. Motionärerna framhåller att ett gott näringslivsklimat, forskning och effektiva styrmedel kan öppna upp nya möjligheter inom energieffektivisering, transporter, energilagring och smarta elnät som kan stärka Sveriges konkurrenskraft och öppna nya exportmöjligheter.

Sveriges export motsvarar nästan hälften av BNP, konstateras det i kommittémotion 2014/15:2983 av Catharina Elmsäter Svärd m.fl. (M, C, FP, KD). Motionärerna vill stärka företagens exportmöjligheter och förordar ett riksdagsuttalande om förlängda exportfrämjande satsningar.

Behovet av en strategi för att stärka de internationella kommunikationerna till och från Sverige för att få till stånd fler direktlinjer till de växande tillväxtmarknaderna runt om i världen bör ses över, sägs det i motion 2014/15:2149 av Monica Green (S). Motionären betonar att exporten av varor och tjänster är av avgörande betydelse för svenska it-baserade företag. Därför är det viktigt att det är enkelt för it-baserade företag att nå nya globala marknader.

I kommittémotion 2014/15:1848 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M) framhålls vikten av att stärka de exportfrämjande insatserna för de kreativa näringarna. Motionärerna konstaterar att den inhemska marknaden för såväl musik och mode som dataspel är liten och framhåller att de kreativa näringarna

därför varit prioriterade i Sveriges export- och handelspolitik. Mot den bakgrunden förordar motionärerna att Business Sweden ges ett fördjupat uppdrag att ytterligare förstärka arbetet inom de kreativa näringarna i sin exportfrämjande verksamhet (yrkande 1) och att de särskilda satsningarna inom ramen för den s.k. Främjarkalendern och Symbio Create-konceptet förlängs och förstärks (yrkande 2).

I motion 2014/15:223 av Edward Riedl (M) framhålls behovet av att stödja den svenska småbåtindustrin. Motionären konstaterar att samtliga av de stora konkurrentländerna, t.ex. Finland, har olika former av ekonomiskt stöd till sina småbåtstillverkare för att de ska kunna marknadsföra sig ute på mässor där kontakter med återförsäljare i andra länder knyts. För att Sverige ska kunna få igång exporten av småbåtar igen förordar motionären därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska påtala behovet av att se över möjligheten att införa ett exportstöd liknande det som finns i andra länder för regeringen.

Bären i de svenska skogarna är en resurs vars ekonomiska potential inte utnyttjas fullt ut, sägs det i motion 2014/15:2480 av Eva Lohman (M). Motionären menar att det här finns en exportmarknad som har goda möjligheter att växa och utvecklas och förordar att riksdagen ska uppmana regeringen att se över möjligheterna för svensk bärindustri att möta en ökad framtida efterfrågan på svenska bär från utlandet.

I kommittémotion 2014/15:66 av Hans Linde m.fl. (V) förordas att Sverige bör införa ett förbud mot att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet betalas ut till företag eller fonder som har verksamhet i skatteparadis eller som på annat sätt bidrar till kapitalflykt (yrkande 5). Motionärerna påpekar att det finns flera exempel på att sådana ekonomiska stöd har gått till företag som aktivt bedriver kapitalflykt, vilket de menar är oacceptabelt och strider mot grunden i politiken för global utveckling. I motionen framhålls regelverket i Norge där det även pågår en utredning på området.

I kommittémotion 2014/15:81 av Hans Linde m.fl. (V) föreslås ett tillkännagivande på samma tema. Riksdagen bör enligt motionärerna tillkännage för regeringen att Sverige bör följa Norges exempel och införa ett förbud mot att bistånd, exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet kanaliseras via skatteparadis (yrkande 14).

Vissa kompletterande uppgifter

Miljöteknik

Under åren 2011–2014 gjorde den förra regeringen en satsning på utveckling och export av svensk miljöteknik, den s.k. miljöteknikstrategin. Totalt avsattes 400 miljoner kronor inom ramen för strategin. Målet med strategin var att skapa goda förutsättningar för framväxt och utveckling av miljöteknikföretag i Sverige, främja export av svensk miljöteknik, främja forskning och innovation inom området och underlätta för att innovationer kommersialiseras.

Miljöteknikstrategin har utvärderats löpande av Tillväxtanalys och i mars 2015 presenterades en slutrapport (2015:02).

I budgetpropositionen för 2015 föreslog regeringen en engångsvis ökning av anslaget 1:5 Näringslivsutveckling (utg.omr. 24) under 2015 med 25 miljoner kronor för att främja insatser för miljöteknik och miljödriven export. Efter det att riksdagen bifallit reservation 3 i betänkande 2014/15:FiU1 och den ram för utgiftsområde 24 Näringsliv som hade föreslagits i motion 2014/15:3002 (M, C, FP, KD) föll regeringens förslag, eftersom ramen för utgiftsområdet i den nämnda motionen var lägre än den föreslagna ramen i budgetpropositionen för 2015. I beredningen av utgiftsområde 24 Näringsliv (bet. 2014/15:NU1) bifölls motion 2014/15:2983 (M, C, FP, KD) och utskottet avvisade därmed regeringens förslag om en engångsvis ökning av det nyss nämnda anslaget. I sitt ställningstagande framhöll utskottet att det inte hade något att invända mot genomförande av statliga insatser som bidrar till att främja miljöteknik och miljödriven export, men att det ansåg att om regeringen avsåg att genomföra sådana satsningar skulle den göra det inom ramen för befintliga anslag. Företrädare i utskottet för Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet avstod från att delta i beslutet.

Kreativa näringar

I budgetpropositionen för 2015 (utg.omr. 17) framhåller regeringen att det under 2015 kommer att vara nödvändigt att genomföra och följa upp arbetet med utveckling av kulturella och kreativa näringar inom ramen för det nya EU-programmet Kreativa Europa. Det är EU:s ramprogram för de kulturella och kreativa sektorerna 2014–2020. Kreativa Europa är uppdelat i de två delprogrammen Kultur och Media samt ett sektorsövergripande programområde som bl.a. inkluderar ett finansiellt lånegarantiinstrument. Budgeten för programmet är 1,46 miljarder euro för hela perioden. Stöd kan bl.a. sökas för aktiviteter som utförs av nätverk bestående av aktörer från olika europeiska länder i syfte att stärka de kulturella och kreativa sektorernas möjligheter att arbeta transnationellt och internationellt och för aktiviteter som syftar till att stärka internationella karriärmöjligheter i och utanför Europa.

Vidare driver Tillväxtverket ett program för att stödja utvecklingen av de kulturella och kreativa näringarna under perioden 2013–2015.

Livsmedelsstrategin

I budgetpropositionen för 2015 (utg.omr. 23) meddelade regeringen sin avsikt att ta fram en svensk livsmedelsstrategi, arbetet med strategin påbörjades den 5 mars 2015. Syftet med strategin är att utveckla och stärka den svenska matproduktionen och skapa sysselsättning och hållbar tillväxt i hela landet. Strategin omfattar hela livsmedelskedjan och ska bidra till att öka såväl den svenska produktionen som exporten av mat. I det inledande arbetet med att ta fram en livsmedelsstrategi anordnas regionala dialogmöten.

När det gäller export av svenska bär kan det i sammanhanget påminnas om att utskottet flera gånger och senast våren 2014 (bet. 2013/14:NU13) avstyrkt ett likalydande yrkande som det i motion 2014/15:2480 (M). Utskottet, som då enhälligt avstyrkte motionen, motiverade sitt ställningstagande med att peka på de insatser som görs inom ramen för konceptet Sverige – det nya matlandet.

Exportstrategin

I budgetpropositionen för 2015 (utg.omr. 24) framgår att regeringen avser att i samverkan med näringslivet ta fram en exportstrategi som syftar till att stärka exporten i hela landet. Strategin ska innehålla insatser som stärker svenska företags export- och internationaliseringsmöjligheter på viktiga marknader och som ökar antalet exporterande företag. Regeringen framhåller att fokus särskilt bör ligga på att stärka de små och medelstora företagens exportmöjligheter. Detta eftersom det är där de stora behoven av stöd finns och att det även är där som merparten av de nya jobben växer fram. Exportstrategin ska enligt propositionsförteckningen presenteras i en skrivelse till riksdagen i september 2015.

Svenska exportorgan, hållbart företagande och kapitalflykt

Utskottet har tidigare i ett handelspolitiskt betänkande (bet. 2012/13:NU13) återgett information från regleringsbrev och exportorganens egna beskrivningar av sin verksamhet i relation till frågor om hållbart (ansvarsfullt) företagande. En genomgång av regleringsbreven för budgetåret 2015 för EKN och Business Sweden, statens ägarpolicy för statligt ägda bolag 2014 (som gäller för Svensk Exportkredit, SEK), SEK:s ägaranvisning och EKN:s och SEK:s webbplatser visar att inriktningen är densamma. Sedan 2014 har EKN dessutom enligt regleringsbrevet inte bara i uppdrag att informera om OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact och FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter¹ utan myndigheten ska även säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med dessa.

Med anledning av vad som sägs i motionerna 2014/15:66 (V) och 2014/15:81 (V) om ett förbud mot att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet betalas ut till företag eller fonder som har verksamhet i skatteparadis eller som på annat sätt bidrar till kapitalflykt kan erinras om att OECD:s riktlinjer för multinationella företag innehåller ett särskilt avsnitt om beskattning. Här framgår bl.a. att företagens skyldigheter och roll inom beskattningsområdet innebär att de bokstavligen bör uppfylla skattelagstiftningen och agera i dess syfte i alla länder där de är verksamma, samarbeta med myndigheterna och ge de upplysningar som är relevanta eller som krävs enligt lag. I regeringens handbok för riktlinjerna framgår vidare att

¹ Innehållet i dessa beskrivs närmare i utskottets betänkande för handelspolitiska frågor våren 2013 (bet. 2012/13:NU13).

det är viktigt att företagen bidrar till värdländernas offentliga finanser genom att i rätt tid fullgöra sina skattskyldigheter. Företagen bör i synnerhet följa skattelagarna och förordningarna i alla de länder där de bedriver verksamhet och bokstavligen följa dessa lagar och förordningar och agera i dess anda. Detta innebär t.ex. att de ska tillhandahålla vederbörliga myndigheter den information som behövs för att korrekt fastställa den skatt som bör läggas på deras verksamhet och anpassa internprissättningsmetoder till rent affärs-mässiga principer.

Enligt uppgift från EKN arbetar myndigheten efter målsättningen att påverka företag till förbättringar utifrån alla aspekter, något som är speciellt tydligt i frågor om hållbarhet som t.ex. miljö- och socialt ansvarstagande i olika affärer men som även gäller frågeställningar som skatteparadis, skatteupplägg m.m. Vid varje affär som EKN får en förfrågan att garantera görs med utgångspunkt i § 6 förordningen (2011:211) om utlåning och garantier en prövning om garantitagaren bedöms vara redbar. Redbar ska enligt EKN förstås omfatta bl.a. hederlighet, pålitlighet och integritet. Områden som särskilt granskas är efterlevnaden av gällande lagar, ekonomiska angelägenheter och förmågan att leva upp till EKN:s villkor. En part som inte når upp till de krav som EKN ställer kan inte godkännas som garantitagare. Vidare gäller en garanti så länge som garantitagaren lever upp till de krav som ställs på denne i EKN:s villkor. EKN:s allmänna villkor är huvudsakligen från 1996 med tillhörande supplement. Eftersom fokus på miljö, korruptionsfrågor och t.ex. skatteflykt var låg när dessa villkor togs fram är dock möjligheten för EKN att ogiltigförklara en garanti av dessa orsaker begränsad. EKN uppger att det för närvarande, bl.a. av denna anledning, pågår en omfattande revidering och modernisering av EKN:s allmänna villkor. I förslagen till de reviderade allmänna villkoren finns nya krav på garantitagare i fråga om t.ex. efterlevnad av gällande lagar om mutor, korruption, penningtvätt och finansiering av terrorism. Enligt EKN:s bedömning kommer de nya villkoren att skärpa kraven på garantitagarens redbarhet under garantitiden. De nya villkoren förväntas börja användas under 2016. I enlighet med den tidigare nämnda förordningen ställs även krav på att en riskbedömning ska göras av köparen innan garantin utfärdas. För att göra en relevant prövning av köparen och risken för en affär behöver EKN underlag som t.ex. kreditupplysningar och reviderade bokslut, ofta i kombination med en skriftlig promemoria och ibland även ett besök hos köparen. Om det av information som lämnats in eller av övriga granskningar via olika källor skulle framkomma negativ information om köparen eller dess ägare måste ytterligare undersökningar genomföras för att säkerställa att kreditpolicyn efterlevs innan EKN kan bifalla en ansökan om garanti. Det här innebär att bl.a. negativ information om en köparens etik beaktas i all garantigivning. EKN framhåller att det dock finns möjlighet till ytterligare förbättringar och att det därför vid sidan av arbetet med att ta fram de nya allmänna villkoren pågår ett arbete där EKN med utgångspunkt i OECD:s riktlinjer för multinationella företag bl.a.

avser att etablera riktlinjer om hur EKN ska förhålla sig till affärer där en tydlig koppling till s.k. skatteparadis identifieras. I detta arbete tittar EKN också närmare på vad andra exportfrämjande organisationer åstadkommit inom området, t.ex. SEK, Swedfund, Europeiska investeringsbanken och Internationella finansieringsbolaget (International finance corporation, IFC). EKN uppger att de inte har någon kännedom om garantier som skulle ställts ut i affärer som aktivt bidrar till kapitalflykt.

SEK har flera policydokument som innehåller skrivningar om kreditgivning och kapitalflykt. Av bolagets uppförandekod för 2014 framgår, att SEK har ett ansvar att aktivt förebygga och motverka alla former av finansiell brottslighet, och av bolagets policy för hållbar finansiering framgår att affärstransaktioner inte får innebära att skattemedel otillbörligen undanhålls samt att SEK inte accepterar affärstransaktioner vars primära och huvudsakliga syfte är skatteplanering. SEK kan i tillämpliga fall kräva en utökad skatte-transparens.

Enligt Swedfunds ägaranvisning framgår att bolaget ska se till att investeringarna sker i enlighet med internationella normer och principer för hållbart företagande och inom sunda och tydliga bolagsstrukturer som inte bidrar till skatteundandragande, penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Avtal om informationsutbyte

Det pågår sedan flera år tillbaka ett löpande arbete inom Finansdepartementet med att föra in bestämmelser om informationsutbyte i skatteavtal och att ingå informationsutbytesavtal. Riksdagen har under senare år godkänt en rad informationsutbytesavtal med andra länder, däribland Antigua och Barbuda, Bahrain, Belize, Caymanöarna, de brittiska kanalöarna, Jamaica, Liechtenstein, Luxemburg, Panama, Schweiz, Saint Lucia och Seychellerna.

För att effektivisera informationsutbytet och för att kunna erhålla ett större inflytande internationellt agerar Norden gemensamt mot internationellt skatteundandragande genom den nordiska arbetsgruppen mot internationellt skatteundandragande.

Land-för-land-rapportering

Land-för-land-rapportering innebär att det bör föras in ett krav på att multinationella företag i sina årliga räkenskaper och deklarerationer ska redovisa försäljning, vinster och skatter per land i samtliga länder där de utövar verksamhet. Detta skulle möjliggöra upptäckten av internationell skatteflykt, t.ex. genom att det ger en möjlighet att upptäcka om företag med stor försäljningsverksamhet i ett land inte har betalat någon skatt där. Den 26 juni 2013 antogs ett nytt direktiv om årsboksut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag (2013/34/EU). Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser som syftar till en ökad öppenhet om betalningar till offentliga förvaltningar från utvinningsindustrin och avverkare av primärskog. Regeringen gav som

förberedelse i december 2012 en utredare i uppdrag att föreslå hur det nya redovisningsdirektivet ska genomföras (dir. 2012:126). Redovisningsutredningen överlämnade sitt slutbetänkande till regeringen i februari 2015 (SOU 2015:8).

Kommissionen har föreslagit att EU:s redovisningsdirektiv ska kompletteras så att större bolag ska lämna icke-finansiell information om åtminstone miljöaspekter, sociala- och arbetstagarvillkor, respekt för mänskliga rättigheter, antikorruption och styrelsemångfald. Den 18 december 2014 remitterades departementspromemorian Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy (Ds 2014:45) med förslag till genomförande av EU-direktivet.

Global Forum

Global Forum skapades i början av 2000-talet som ett led i OECD:s arbete för att hantera riskerna som förknippas med skatteparadis. Forumet omstrukturerades 2009 som svar på G20-ländernas önskan om att stärka genomförandet av dessa standarder. Målet är att alla länder och jurisdiktioner inte bara ska göra åtaganden och träffa avtal om att tillämpa internationella standarder för transparens och utbyte av information utan dessutom tillämpa avtalet på ett effektivt sätt. Global Forum har i dag 126 medlemmar och är det främsta internationella organet för att säkerställa genomförandet av de internationellt överenskomna normerna för insyn och informationsutbyte på skatteområdet. Genom en fördjupad s.k. peer review process övervakar forumet att dess medlemmar fullt ut genomför den överenskomna standarden för öppenhet och utbyte av information. Global Forum publicerar årliga granskningsrapporter om skattetransparens.

Internationell handel och it

Den 7 juni 2012 tillsatte den förra regeringen en utredning, den s.k. Digitaliseringskommissionen, med uppdrag att verka för att det it-politiska målet i den digitala agendan uppnås, dvs. att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Digitaliseringskommissionen har bl.a. i uppdrag att beakta det internationella perspektivet i en globalt uppkopplad värld. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2015.

I detta sammanhang kan det även nämnas att Sverige deltar i ett internationellt samarbete när det gäller förvaltning av internet. För att internet ska fungera på ett bra och tillförlitligt sätt behöver den infrastruktur som används följa vedertagna standarder. Det internationella standardiseringsarbetet är ständigt pågående. Sedan den senare delen av 90-talet har förvaltningen av internet flyttats över från Förenta staternas regering till den privata icke vinstdrivande organisationen Internet Corporation on Assigned Names and Number (Icann). Icanns syfte är att främja internets operationella stabilitet. Kopplat till Icann finns ett antal rådgivande kommittéer där

näringsliv, civilsamhället och stater kan delta. Sverige är aktivt i den mellanstatliga rådgivande kommittén Governmental Advisory Committee (GAC).

Vidare kan också det arbete som sker inom ramen för WTO för ett reviderat Informationsteknikavtal (ITA) nämnas. Avtalet innebär att de produkter som ingår i avtalet kan importeras tullfritt i de länder som anslutit sig till avtalet. Avtalet är ett plurilateralt avtal och slöts av ett antal WTO-medlemmar 2007. Antalet länder som anslutit sig till ITA har gradvis ökat, i dag har 52 deltagare anslutit sig till avtalet, vilket totalt representerar 80 WTO-medlemmar (de 28 EU-medlemmarna räknas som en ITA-deltagare). Dessa länder svarar i dag för omkring 96 procent av världshandeln med informationsteknikprodukter. I samband med Apec-mötet i Peking i november 2014 kom Förenta staterna och Kina överens om viktiga utestående frågor som gäller förhandlingarna om ett uppdaterat avtal om nolltullar på it-produkter. Detta ses som ett viktigt steg på vägen i förhandlingarna som nu kommer att kunna återupptas i Genève mellan 54 av WTO:s medlemmar.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande avsnittet under rubrikerna Miljöteknikexport och exportfrämjande, Kreativa näringar, Främjande och kapitalflykt och Övrigt om handels- och investeringsfrämjande.

Miljöteknikexport och exportfrämjande

I motionerna 2014/15:2981 (C, M, FP, KD) och 2014/15:2983 (M, C, FP, KD) framhålls vikten av fortsatta satsningar på miljöteknikexport och övrigt exportfrämjande. Utskottet konstaterar att riksdagens beslut hösten 2014 om 2015 års budget innebar att anslaget 1:5 Näringslivsutveckling blev 25 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit. Detta innebar att regeringens aviserade engångsvisa ökning av anslaget under 2015 för att finansiera främjande insatser inom miljöteknik och miljödriven export uteblev. Utskottet anser likt motionärerna att det är angeläget att satsa på miljöteknikexport och övrigt exportfrämjande och det är utskottets förhoppning att riksdagen fortsatt kommer att möjliggöra förstärkta insatser på detta område.

Utskottet delar även den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2014/15:2983 (M, C, FP, KD) om vikten av att underlätta för gränsöverskridande handel, lösa handelshinder och stärka företagens exportmöjligheter. Satsningar på exportfrämjande är en viktig del i detta arbete. Utskottet konstaterar att regeringen även i det här fallet delar denna uppfattning och noterar vidare att inga riksdagspartier föreslog några andra nivåer på något av de anslag inom utgiftsområde 24 Näringsliv som rör utrikeshandel och handels- och investeringsfrämjande för budgetåret 2015.

Slutligen konstaterar utskottet, vilket framgår av det föregående avsnittet, att regeringen arbetar med att ta fram en exportstrategi som planeras att överlämnas för behandling i riksdagen i september 2015.

Utskottet ser sammantaget inte något skäl till ett riksdagsuttalande med anledning av motionerna och avstyrker därmed de nämnda motionerna i de berörda delarna.

Kreativa näringar

I motion 2014/15:1848 (M) efterfrågas insatser för de kreativa näringarna i form av ett fördjupat uppdrag till Business Sweden och förlängda och förstärkta satsningar inom ramen för Symbio Create-konceptet och den s.k. Främjarkalendern. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller vikten av insatser för att främja kreativa näringar som är en viktig framtidsbransch inte minst inom svensk export. I detta arbete har bl.a. Business Sweden och de svenska utlandsmyndigheterna en viktig roll. Utskottet noterar att det nyöppnade generalkonsulatet i New York enligt regeringens webbplats bl.a. kommer att ha i uppdrag att fånga upp trender och impulser som kan inspirera svenska företag inom bl.a. kreativa näringar och it. Som nämnts i det föregående avsnittet arbetar regeringen med att ta fram en exportstrategi, och regeringen planerar att överlämna en skrivelse om strategin till riksdagen i september 2015. Strategin kommer därmed att vara föremål för beredning i riksdagen och utskottet ser ingen anledning att föregripa detta arbete och avstyrker därmed den nämnda motionen i de här aktuella delarna.

Främjande och kapitalflykt

I motionerna 2014/15:66 (V) och 2014/15:81 (V) föreslås att riksdagen ska uppmana regeringen att införa ett förbud mot att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet betalas ut till företag eller fonder som har verksamhet i skatteparadis eller som på annat sätt bidrar till kapitalflykt. Utskottet delar motionärernas uppfattning om att det statliga handels- och investeringsstödet inte ska gå till företag som aktivt bedriver kapitalflykt. Liksom utskottet anfört tidigare år måste grundläggande principer om demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet, hållbart företagande och den av riksdagen beslutade politiken för global utveckling genomsyra det arbete som utförs av olika exportfrämjande aktörer. I detta ingår även att se till att statens medel inte medverkar till kapitalflykt. I likhet med föregående år kan utskottet konstatera att samtliga exportorgan har regeringens instruktion att arbeta utifrån principer om hållbart företagande och avrapportera sitt arbete till regeringen. Som framgår av det föregående avsnittet har EKN dessutom sedan 2014 inte bara i uppdrag att informera om OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact och FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter utan ska även säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med dessa. När det gäller EKN noterar utskottet

att det finns instruktioner som styr verksamheten för att motverka att medel går till affärer som bidrar till kapitalflykt. Enligt uppgift från EKN finns det dock utrymme för ytterligare förbättringar i myndighetens arbete med dessa frågor och det pågår ett arbete med att ta fram nya villkor för att på så vis skärpa kraven på garantitagarens redbarhet under garantitiden. Det pågår också ett arbete med att etablera riktlinjer kring hur EKN ska förhålla sig till affärer där en tydlig koppling till s.k. skatteparadis identifieras. Utskottet välkomnar detta. Vidare konstaterar utskottet att det i SEK:s uppförandekod för 2014 fastställs att SEK har ett ansvar att aktivt förebygga och motverka all form av finansiell brottslighet, och av bolagets policy för hållbar finansiering framgår att affärstransaktioner inte får innebära att skattemedel otillbörligen undanhålls samt att SEK inte accepterar affärstransaktioner vars primära och huvudsakliga syfte är skatteplanering. SEK har även möjlighet att kräva utökad skatte transparens. Utskottet kan även konstatera att Swedfund i sin ägaranvisning ska se till att investeringarna sker inom sunda och tydliga bolagsstrukturer som inte bidrar till skatteundandragande, penningtvätt och finansiering av terrorism.

Slutligen konstaterar utskottet att det pågår ett löpande arbete inom Finansdepartementet med att föra in bestämmelser om informationsutbyte i skatteavtal och att ingå informationsutbytesavtal. Som framgår av det föregående avsnittet pågår det även ett arbete såväl inom EU som internationellt för att motverka kapitalflykt genom land-för-land-rapportering och inom ramen för Global Forum.

Utskottet, som sammantaget välkomnar det pågående arbetet, understryker vikten av att regeringen fortsätter att arbeta för att de svenska exportorganen och de internationella finansiella institutionerna antar riktlinjer som minimerar risken för skatteundandragande och avstyrker därmed de nämnda motionerna i de här aktuella delarna.

Övrigt om handels- och investeringsfrämjande

I motionerna 2014/15:223 (M) och 2014/15:2480 (M) efterfrågas översyn av möjligheten att införa ett exportstöd för att få igång exporten hos svensk småbåtsindustri respektive möjligheterna för svensk bärindustri att möta en ökad framtida efterfrågan på svenska bär från utlandet. Utskottet noterar att regeringen nyligen har påbörjat ett arbete med en Livsmedelsstrategi där ett uttalat syfte bl.a. är att öka exporten av mat och att den avser att presentera en exportstrategi i september 2015 och ser därför ingen anledning att föregripa detta arbete.

Vidare föreslås i motion 2014/15:2149 (S) ett tillkännagivande om svensk it på världsmarknaden. Motionären efterlyser en strategi för att stärka de internationella kommunikationerna till och från Sverige, i synnerhet när det gäller tillväxtmarknader runt om i världen. Utskottet delar motionärens uppfattning att det är viktigt för it-baserade företag att kunna nå nya globala tillväxtmarknader och noterar att Digitaliseringskommissionen bl.a. har i

uppdrag att beakta det internationella perspektivet i en globalt uppkopplad värld. Utskottet vill även påminna om det mål för it-politiken som riksdagen har fastställt, nämligen att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter, och att det ingår i Digitaliseringskommissionens uppdrag att följa upp utvecklingen i förhållande till detta mål. Utskottet vill även i detta sammanhang påminna om det internationella samarbete som Sverige deltar i när det gäller förvaltningen av internet. I sammanhanget kan även nämnas det arbete som pågår inom WTO med att modernisera Informationsteknikavtalet.

Med det sagda avstyrker utskottet samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Den inre marknaden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om exportförbudet för snus och gränshinder. Utskottet hänvisar bl.a. till tidigare ställningstaganden. Jämför reservation 5 (SD).

Motionerna

I motion 2014/15:1149 av Kenneth G Forslund (S) påtalas att svenska regeringar med olika politiska inriktningar har jobbat enträget gentemot kommissionen för att försöka avskaffa förbudet att exportera svenskt snus till övriga EU. Motionären anser att regeringen inför nästa tobaksdirektiv behöver göra ett mycket bra jobb och framhåller betydelsen av riksdagens stöd i detta arbete. Därför bör riksdagen tillkännage för regeringen att den har riksdagens fulla stöd i sina ansträngningar att upphäva exportförbudet för svenskt snus.

Trots stora insatser de senaste åren för att minimera gränshinder för näringslivet mellan Sverige och Finland konstateras det i motion 2014/15:1961 av Krister Hammarbergh (M) att många gränshinder kvarstår. Riksdagen bör därför enligt motionären ge regeringen i uppdrag att initiera en översyn över existerande gränshinder i syfte att lättare ta bort eller minimera dessa.

I motion 2014/15:2555 av Per Bill (M) ifrågasätts bl.a. den vetenskapliga grunden bakom kommissionens argument för att förbjuda export av snus. Vidare påtalas att förbudet är oförenligt med de principer som handelsunionen bygger på, nämligen den fria rörligheten för varor. Motionären framhåller även de samhällsekonomiska kostnaderna för svensk export på grund av exportförbudet. Snusexportförbudet är enligt motionärens uppfattning både diskriminerande och oproportionerligt och Sverige bör därför verka för att få till stånd en ändring av tobaksdirektivet som inkluderar svenskt snus i en reglerad produktion och försäljning i alla EU:s medlemsländer (yrkande 1).

Motionären hänvisar vidare till tidigare behandling av liknande motionsyrkanden i näringsutskottet och anför att det är angeläget att regeringen tydliggör riksdagens ståndpunkt att avskaffa detta långtgående handelshinder för kommissionen och övriga medlemsstater (yrkande 2).

Även i motion 2014/15:2570 av Gustaf Hoffstedt (M) ifrågasätts exportförbudet för svenskt snus. Motionären framhåller bl.a. att den folkhälsopolitiska grund på vilken förbudet vilar är svagt och betonar att godtycke och särbehandling inte hör hemma i en fungerande handelsunion. Vidare anføres att det i dag inte råder ett handelsförbud som är lika för alla utan ett utförsel förbud enbart för Sverige. Motionären anser att det principiellt finns all anledning för riksdagen att återkommande påminna både regeringen och kommissionen om att Sverige inte accepterar de skäl som anges för förbudet och anser att riksdagen bör uppmana regeringen att verka för att avskaffa Europeiska unionens totalförbud mot export av svenskt snus (yrkande 1).

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden som på olika sätt berört exportförbudet för svenskt snus, senast våren 2014 (bet. 2013/14:NU13). Utskottet behandlade då ett förslag om att riksdagen bör uppmana regeringen att verka för att häva förbudet för export av svenskt snus. Utskottet som enhälligt avstyrkte yrkandet framhöll att de olika partiernas principiella inställning i frågan stod fast och konstaterade att en överenskommelse hade nåtts kring ett nytt tobaksdirektiv och att frågan därmed, oavsett inställning i sak, inte längre hade samma aktualitet.

Det nya tobaksdirektivet (2014/40/EU) antogs av Europaparlamentet och ministerrådet den 3 april 2014. Direktivet började gälla den 20 maj 2014 och EU:s medlemsländer har därefter två år på sig för att införa de nya bestämmelserna i den egna lagstiftningen. Av direktivet framgår att det svenska undantaget för snus finns kvar och att export- och försäljningsförbudet för svenskt snus till resten av EU kvarstår. Den förra regeringen framhöll i en tidigare faktapromemoria att den ansåg att en enhetlig och ansvarsfull reglering som omfattar alla tobaksprodukter, där alla produkter bedöms utifrån samma kriterier, bör eftersträvas. Vidare beklagade den förra regeringen att vissa tobaksprodukter enligt förslaget till ett nytt tobaksdirektiv ska fortsätta att särbehandlas.

Utskottet har även tidigare behandlat ett likalydande förslag som det i motion 2014/15:1961 (M) om en översyn av existerande gränshinder för näringslivet mellan Sverige och Finland (bet. 2013/14:NU2). Utskottet avstyrkte då förslaget och framhöll att det delade motionärens uppfattning att det är viktigt med insatser för att minimera gränshinder för företag. Vidare hänvisade utskottet till regeringens avsikt att ägna särskild uppmärksamhet åt gränsöverskridande utmaningar, bl.a. för näringslivet, i syfte att skapa

förutsättningar för en gränsöverskridande regionförstoring inom ramen för den framtida sammanhållningspolitiken och målet för territoriellt samarbete. Utskottet erinrade också om det löpande arbete som sker inom Nordiska ministerrådet, dess gränskommittéer och regionala arbetsgrupper och som spelar en viktig roll för att bl.a. kartlägga och avlägsna gränshinder.

Solvit

Med anledning av vad som sägs om gränshinder i motion 2014/15:1961 (M) kan det även påminnas om tjänsten Solvit som kommissionen initierade. Solvit startades 2002 för att tillgodose behovet av en mer informell process där företag och personer kostnadsfritt kan få hjälp med snabba och pragmatiska lösningar på problem som de upplever på den inre marknaden. I varje EU-land samt i Norge, Island och Lichtenstein finns ett Solvitcentrum som tar emot anmälningar om hinder i en gemensam databas för att sedan analysera problemet och i samarbete med varandra och myndigheten i det land där problemet uppstått försöka komma till rätta med det. En lösning på problemet kan vara att myndigheten ändrar sitt agerande, men ett resultat av Solvits arbete kan också vara ett konstaterande att inget EU-rättsligt brott har begåtts. Solvit har inga sanktionsmöjligheter och kan inte tvinga myndigheter att agera i enlighet med vad Solvit kommit fram till. Det här sättet att arbeta har dock enligt uppgift från Kommerskollegium, som ansvarar för Sveriges Solvitcentrum, visat sig framgångsrikt och har hjälpt många företag och personer genom åren att få ut det mesta av den inre marknaden.

Utskottets ställningstagande

Som framgår i det föregående avsnittet har utskottet återkommande behandlat motioner om exportförbudet för snus. Liksom förra året då utskottet behandlade liknande motionsyrkanden som de nu aktuella i motionerna 2014/15:1149 (S), 2014/15:2555 (M) och 2014/15:2570 (M) kan utskottet konstatera att en överenskommelse har nåtts kring ett nytt tobaksdirektiv. Utskottet som då ansåg att frågan därmed, oavsett inställning i sak, inte längre har samma aktualitet, gör ingen annan bedömning nu.

När det gäller motion 2014/15:1961 (M) om gränshinder för företag vill utskottet liksom vid tidigare tillfällen då likalydande yrkanden har behandlats påminna om det löpande samarbete som sker inom Nordiska ministerrådet, dess gränskommittéer och regionala arbetsgrupper och som spelar en viktig roll för att bl.a. kartlägga och avlägsna gränshinder. Inom ramen för EU:s sammanhållningspolitik och målet för territoriellt samarbete under perioden 2014–2020 kommer även särskild uppmärksamhet att ägnas åt gränsöverskridande samarbete, bl.a. genom att främja konkurrenskraften hos näringslivet i gränsregionerna. Detta sker t.ex. inom ramen för de gränsregionala programmen Interreg Nord, Interreg Botnia-Atlantica och

Östersjöprogrammet där förutom Sverige bl.a. Finland deltar. I detta sammanhang kan även påminnas om den tjänst (Solvit) som kommissionen initierade 2002 och som nämnts i det föregående avsnittet. Utskottet som delar motionärens uppfattning att det är viktigt med insatser för att minimera gränshinder för företag vill även påminna om vad det tidigare sagt om vikten av en väl fungerande inre marknad, vilket enligt utskottet är av avgörande betydelse när det gäller att stärka EU:s konkurrenskraft, tillväxt och sysselsättning till nytta för företag, arbetstagare och konsumenter. Utskottet vill även med anledning av detta än en gång framhålla vikten av att överenskomna åtgärder vidtas på ett korrekt sätt och i rätt tid i alla medlemsländer.

Med det sagda avstyrks samtliga motionsyrkanden i avsnittet.

Internationell handelspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om främjande av internationell handel. Utskottet konstaterar att regeringens inriktning för den internationella handelspolitiken ligger i linje med det som efterfrågas i motionerna och ser därför inte någon anledning till några riksdagsuttalanden.

Riksdagen avslår också ett motionsyrkande om skyddet för miljö, mat, hälsa och djur i ett kommande handelsavtal mellan EU och Förenta staterna. Utskottet delar motionärernas uppfattning men anser att motionen i huvudsak är tillgodosedd och därmed kan avstyrkas.

Vidare avslår riksdagen ett motionsyrkande om handel och hbt-frågor. Utskottet hänvisar bl.a. till olika insatser som görs.

Riksdagen avslår även ett motionsyrkande om miljöteknik och TRIPS-avtalet. Utskottet noterar att det pågår diskussioner för att lösa problemet och betonar vikten av att söka en lösning som inte innebär att patentsystemet undermineras.

Därtill avslår riksdagen ett motionsyrkande om handel med sälprodukter. Utskottet noterar att regeringen i rådsförhandlingarna driver en linje i enlighet med det som efterfrågas i motionen och anser därmed att det inte finns något behov av ett riksdagsuttalande.

Jämför reservationerna 6 (M, C, FP, KD), 7 (SD), 8 (V) och 9 (M, SD).

Motionerna

I motion 2014/15:2201 av Jonas Gunnarsson m.fl. (S) konstateras att Sverige strävar efter att öka det handelspolitiska utbytet med fler länder, och att det bland dessa länder finns flera som bedriver en aktiv förföljelse av hbt-

personer, t.ex. Irak och Saudiarabien. Motionärerna påminner om att den officiella hållningen är att Sverige genom sitt handelspolitiska utbyte kan påverka dessa stater att förändra sin inställning till hbt-personer, och är samtidigt kritiska till att det konkret inte görs något eller väldigt lite för att dessa länder ska förmås respektera hbt-personers mänskliga rättigheter. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att Sverige mer konkret måste arbeta för att använda sitt inflytande inom det handelspolitiska området.

I kommittémotion 2014/15:2976 av Ulf Berg m.fl. (M) konstateras att Sverige exporterar mycket spannmål till tredjeland. Vidare framhåller motionärerna att den förra regeringen arbetade hårt för att Sverige ska kunna exportera kött och andra animalieprodukter till Kina genom handelsavtal. Motionärerna anser att det är av yttersta vikt att den nya regeringen fortsätter i samma anda och förordar ett riksdagsuttalande om att regeringen ska verka för fler handelsavtal med tredjeland.

Säljakt behövs för att skydda fisket och därmed behövs även fortsatta möjligheter till handel med sälprodukter, sägs det i kommittémotion 2014/15:2977 av Ulf Berg m.fl. (M). Sedan 2008 råder ett förbud mot handel med sälprodukter men genom ett undantag kan handeln fortsätta i Sverige. Motionärerna konstaterar dock att den fortsatta handeln riskerar att upphöra eftersom undantaget anses strida mot WTO-lagstiftning och EU uppmanas av WTO att ändra sin lagstiftning. Motionärerna menar att det stundande hotet utgör ett etiskt problem eftersom jakten på säl kommer att fortsätta men däremot kommer saluföringen att förbjudas och därmed blir det även problem att nyttja de sälar som jagas. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att ta fram en strategi för hur den har tänkt att agera för att säkerställa att handeln med sälprodukter tillåts även i framtiden.

I kommittémotion 2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M) framhålls vikten av frihandel som en bidragande faktor till välbefinnande och utveckling. Motionärerna identifierar fler områden där de menar att det behövs läggas mer kraft på att ta bort handelshinder, t.ex. tjänstehandeln, handeln inom den digitala ekonomin och handeln med gröna varor. Sverige ska enligt motionärerna vara den främsta rösten för frihandel och öppenhet, inom EU och i världen. EU:s frihandelsavtal ska vara så ambitiösa som möjligt och det är viktigt att slå vakt om och bidra till ett robust internationellt handelssystem som tryggar att ingångna avtal och överenskommelser efterlevs. Världshandelsorganisationens regelverk är satt under hård prövning och motionärerna anser att Sverige ska driva på för ett nytt globalt frihandelsavtal inom ramen för organisationen. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

I motion 2014/15:2626 av Helena Lindahl och Per Lodenius (båda C) påtalas att det från flera håll lyfts en oro över att skyddet av miljön, maten och hälsan riskerar att försämrats som en följd av ett eventuellt handels- och investeringsavtal mellan EU och Förenta staterna. Vidare konstateras att EU och Förenta staterna har olika kemikalielagstiftningar och att det finns stora skillnader när det gäller reglerna för antibiotikaanvändning. Motionärerna

betonar vikten av att i ett kommande frihandelsavtal mellan EU och Förenta staterna värna en sund och säker mat, god miljö och djurhållning samt att se till att den överanvändning av antibiotika och hormoner som finns i Förenta staterna inte försvagar reglerna inom EU och anser att riksdagen bör tillkännage för regeringen vikten av att ta med sig detta i förhandlingarna.

Utvecklingsländer behöver få tillgång till modern miljöteknik om de ska ha några möjligheter att bromsa sina egna utsläpp och samtidigt utvecklas, sägs det i partimotion 2014/15:136 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V). För att få tillgång till den modernaste och miljövänligaste tekniken måste utvecklingsländerna i dag betala dyra patentlicenser, vilket de inte har råd med, i stället får de använda sig av gammal teknik där patenträtten gått ut. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att i internationella klimatförhandlingar verka för att grön teknik som bekämpar klimatförändringarna ges samma undantag inom TRIPS-avtalet som livsbesparande mediciner har fått.

I kommittémotion 2014/15:1875 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP) betonas fördelarna med frihandel, bl.a. att länder blir rikare, att konsumtionsmöjligheterna vidgas, att konkurrensen ökar, vilket i sin tur leder till ständig förbättring hos företagen samt deras varor och tjänster, och att det medför ett idéutbyte. Motionärerna framhåller vidare att Sverige har mycket att vinna på en ökad transatlantisk handel och menar att därför att riksdagen bör tillkännage för regeringen att Sverige även fortsättningsvis bör ge ett brett och långtgående mandat till kommissionen att förhandla fram ett transatlantiskt frihandelsavtal.

Vissa kompletterande uppgifter

Målet för handelspolitiken

I budgetpropositionen för 2008 fastslogs det nu gällande målet för utrikeshandel, handels- och investeringsfrämjande inom utgiftsområde 24 Näringsliv. Målet är högsta möjliga grad av frihandel, en effektiv inre marknad och en öppen handelspolitik i EU, ett förstärkt multilateralt handelssystem inom WTO, ökande handelsutbyte mellan Sverige och världen samt ökade utländska investeringar i Sverige.

Inriktningen för den internationella handelspolitiken

I budgetpropositionen för 2015 (utg.omr. 24) framgår regeringens inriktning för den internationella handelspolitiken. Här sägs bl.a. att Sverige ska främja en fri och rättvis världshandel. Vidare ska Sverige verka för en global ordning mellan arbete och kapital som säkrar en internationell ekonomi som gynnar alla. Regeringen deklarerar att den arbetar för progressiva internationella handelsavtal och för att riva handelshinder. Sverige ska stå upp för miljö, löntagarnas intressen och människors hälsa, och handelsavtal ska respektera demokratiskt fattade beslut.

Huvudmålet för svensk handelspolitik är att bidra till goda förutsättningar för svenska företag och konsumenterna att tillgodogöra sig de möjligheter som globaliseringen medför. En öppen frihandelsvänlig handelspolitik utgör enligt regeringen en av grundstenarna för tillväxt och sysselsättning i Sverige då svenska företag i dag i allt högre utsträckning är en del av en globaliserad ekonomi och globala värdekedjor. Regeringen anser att en dialog med näringslivet, arbetstagarorganisationer och aktörer i det civila samhället samt transparens ska präglade verksamheten, samtidigt som den avser att tydliggöra svenska ekonomiska och politiska intressen. Vidare anför regeringen att svensk handelspolitik ska bidra till att hantera sådana andra globala utmaningar som fattigdomsbekämpning och klimatförändringar.

Ett väl fungerande globalt regelverk inom ramen för WTO anges som högt prioriterat. Regeringen framhåller vidare att bilaterala och regionala avtal utgör en allt viktigare del av den internationella handelspolitiken. Regeringen anser att dessa avtal bidrar positivt till minskade handelshinder och kan därmed gynna tillväxt och sysselsättning. De kan komplettera det multilaterala regelverket och ger också möjligheter för parterna att gå längre på vissa områden än vad som är möjligt inom ramen för WTO.

EU:s förhandlingar med Förenta staterna om ett handels- och investeringsavtal (TTIP) framhålls som viktiga. Enligt regeringen syftar ett ingånget avtal till att ge ökad tillväxt och sysselsättning samt bidra till stora förenklingar för näringslivet, inte minst vad gäller regelområdet, samtidigt som miljö, löntagarnas intressen och hälsa ska värnas. Regeringen lyfter vidare fram de pågående förhandlingarna mellan EU och Japan liksom förhandlingar med stora tillväxtekonomier som t.ex. Indien och Mercosur som prioriterade.

Regeringen anser vidare att EU behöver ett mer frihandelsvänligt regelverk för handelspolitiska skyddsinstrument och att den avser att fortsätta att arbeta aktivt för detta.

När det gäller ett handels- och investeringsavtal mellan EU och Förenta staterna framgår det även av svaret på en interpellation (ip. 2014/15:196) ställd av Karin Enström (M) som besvarades av statsrådet Mikael Damberg att regeringen anser att avtalet bör vara både djupt och omfattande samt täcka alla viktiga aspekter av handel och investeringar. Vidare framgår att regeringens målsättning är att nå ett så ambitiöst resultat som möjligt för att stödja tillväxt och sysselsättning utan att möjligheten att stärka skyddet för miljön, löntagarnas intressen och människors och djurs hälsa försämras.

Världshandelsorganisationen (WTO)

Allmänt om WTO

Världshandelsorganisationen (WTO) är en internationell organisation med uppgift att administrera och övervaka olika internationella avtal om världshandeln och handelspolitiken. WTO bildades 1995 sedan Uruguayrundan avslutats och tog då över rollen från det allmänna tull- och handelsavtalet

(GATT) som ett institutionellt forum för de olika regelverk som utgör det multilaterala handelssystemet. WTO består av dels multilaterala avtal som omfattar samtliga medlemsländer, dels plurilaterala avtal som omfattar ett begränsat antal medlemsländer. WTO har tre huvudavtal:

- GATT, som innehåller det multilaterala regelsystemet för handeln med varor
- GATS, som reglerar tjänstehandel
- TRIPS, som behandlar det immaterialrättsliga skyddet på områden som upphovsrätt, varumärken, patent, mönster, kretsmönster och geografiska ursprungsbeteckningar.

WTO har 160 medlemsländer (26 juni 2014). Sverige är medlem i WTO både som land och genom EU. Det högsta beslutande organet i WTO är den s.k. ministerkonferensen som vanligtvis möts vartannat år och fattar beslut om riktlinjerna för samarbetet. Däremellan träffas regelbundet WTO:s högsta beslutande organ i Genève. I Allmänna rådet finns representanter för samtliga medlemsländer och rådet har befogenhet att agera i kraft av ministerkonferensen. WTO leds av en generaldirektör som sedan hösten 2013 är Roberto Azevêdo.

År 2001, vid WTO:s fjärde ministerkonferens, enades medlemsländerna om att inleda en ny förhandlingsrunda, den s.k. Doharundan. Förhandlingarna i WTO och Doharundan bröt samman i slutet av mars 2011 och sedan dess har det länge varit ett låst förhandlingsläge. Doharundan omfattar ett stort antal frågor, vilket också har varit en bidragande orsak till att man inte kommit framåt i förhandlingarna, eftersom Doharundan bygger på en allomfattande överenskommelse där alla delar ingår. För att komma vidare i förhandlingarna beslutade man inför WTO:s nionde ministerkonferens på Bali den 3–6 december 2013 att i stället förhandla om ett s.k. minipaket där tre frågor lyftes fram: förenklade handelsprocedurer, jordbruksfrågor och utvecklingsfrågor. Efter långa förhandlingar kunde en uppgörelse nås som innehåller samtliga dessa tre delar. Det avtal om förenklade handelsprocedurer som skulle träda i kraft den 31 juli 2014 kunde dock inte antas slutgiltigt eftersom Indiens nya regering blockerade uppgörelsen och efterfrågade ett fortsatt skydd för inhemskt producerad mat. Eftersom avtal måste fattas med konsensus i WTO räcker det att ett av organisationens medlemsländer motsätter sig ett beslut för att blockera det.

Efter fortsatta förhandlingar under 2014 kunde dock WTO besluta att anta ett avtal om förenklade handelsprocedurer i november 2014. Handelsproceduravtalet träder i kraft när två tredjedelar av WTO-medlemmarna ratificerat avtalet. WTO beslutade samtidigt att arbetet med de kvarstående frågorna inom ramen för Doharundan ska återupptas och att ett arbetsprogram för de fortsatta förhandlingarna ska vara färdigställt i juli 2015. I december 2015 kommer WTO:s tionde ministerkonferens att hållas i Nairobi, Kenya.

WTO:s tvistlösningsmekanism

En viktig funktion för WTO är även att lösa tvister mellan länder på handelsområdet med hjälp av WTO:s tvistlösningsavtal. Om en part anses ha brutit mot ett avtal är det möjligt för en annan part att begära tvistlösning inom WTO:s ram, och organisationen har möjlighet att vidta sanktioner mot enskilda länder. WTO:s tvistlösningsorgan (Dispute Settlement Body, DSB) ansvarar för tvistlösningen och består av alla WTO-medlemmar. WTO:s tvistlösningsorgan har befogenhet att fatta beslut i handelstvister och se till att besluten verkställs. Tvistlösningsmekanismen är ett system med i förväg fastställda regler som ger WTO:s medlemmar en möjlighet att lämna in klagomål över påstådda överträdelser av WTO:s regler och även begära kompensation. WTO-systemet garanterar att de starkare medlemmarna inte väger tyngre än de svagare och fastställer tydliga regler för motåtgärder. Tvistlösningsorganet har ensam auktoritet att utse en panel av experter som ska pröva tvisten, och har även möjlighet att godta eller avslå panelens slutsatser eller resultatet av ett överklagande. WTO:s tvistlösningsmekanism uppmuntrar länder att i första hand lösa sina meningsskiljaktigheter genom samråd. Om detta inte kan ske följer parterna ett noga utstakat steg för steg-förfarande som innefattar möjligheten att få en dom från en expertpanel och möjligheten att överklaga domen på rättsliga grunder.

Från det att WTO-panelen publicerat sin rapport har parterna 60 dagar på sig att ta ställning till om de vill överklaga rapporten. Om någon av parterna överklagar rapporten granskar WTO:s överprövningsorgan panelrapporten och tar ställning till om någon eller några av slutsatserna är felaktiga och därför ska upphävas. Överklagandeprocessen får maximalt ta 90 dagar. Om ingen av parterna överklagar ska de i stället komma överens om när åtgärder ska vidtas för att tillmötesgå panelens utslag.

TRIPS-avtalet

Avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (TRIPS) utgör en del av WTO:s regelverk och innehåller bl.a. bestämmelser om patent och upphovsrätt. Utskottet har i ett tidigare betänkande redogjort för innehållet i avtalet (bet. 2011/12:NU13). Med anledning av det som framförs i motion 2014/15:136 (V) om TRIPS-avtalet och miljöteknik kan det nämnas att det pågår diskussioner inom såväl de internationella klimatförhandlingarna som WTO för att förbättra utvecklingsländernas tillgång till modern miljöteknik. Här kan t.ex. nämnas det arbete som sker inom ramen för Gröna klimatfonden och WTO:s arbete med att ta fram ett avtal för gröna varor (Environmental Goods Agreement, EGA) med syfte att ta bort tullar på miljövaror, t.ex. vindkraftverk och solpanel.

Handelsavtal

Som medlem i EU ingår Sverige i en tullunion med en gemensam tulltaxa och omfattas av EU:s gemensamma handelspolitik. Det innebär att kommissionen för gemenskapens talan i handelsförhandlingar, vilket sker i samarbete med medlemsstaterna. Den gemensamma handelspolitiken avser dels reglerna för handel inom EU (den inre marknaden), dels EU:s yttre handelspolitik (den gemensamma handelspolitiken mot länder utanför unionen). EU:s yttre handelspolitik omfattar bl.a. gemensamma handelsavtal med tredjeland och gemensamma förhandlingspositioner i sådana internationella organisationer som Världshandelsorganisationen (WTO). Kommissionen för EU:s talan både i WTO och i andra handelspolitiska förhandlingar.

Kommissionen har ett stort antal pågående bilaterala förhandlingar om avtal med enskilda länder. I augusti 2014 färdigställdes de slutliga tekniska arbetet i frihandelsavtalet mellan EU och Kanada (Ceta). Avtalet är det mest omfattande som EU har förhandlat hittills. Förutom att avskaffa tullarna för industrivaror och liberalisera minst 90 procent av handeln med jordbruksvaror kom parterna bl.a. överens om att minska de icke-tariffära handelshindren, förbättra marknadstillträdet i tjänstesektorn och underlätta företags deltagande i offentlig upphandling.

Förhandlingarna mellan EU och Förenta staterna om ett transatlantiskt handels- och investeringsparternskapsavtal (TTIP) inleddes i juli 2013. Sedan dess har åtta förhandlingsrundor hållits, den senaste i februari 2015. Eftersom det finns förhoppningar om att nå ett avtal innan årets slut har parterna bestämt att intensifiera förhandlingarna och två ytterligare omfattande förhandlingsrundor är planerade innan sommaruppehållet. Kommissionen har ett brett förhandlingsmandat och endast audiovisuella tjänster är undantaget från förhandlingarna. Vid den senaste förhandlingsrundan diskuterades sådana områden som marknadstillträde (tariffer, tjänster och upphandling), frågor om reglering (som täcker både horisontella och sektoriella element) och bestämmelser.

I kommissionens arbetsprogram för 2015 (KOM(2014) 910) listas ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med Förenta staterna som en av tio prioriteringar för året. Enligt kommissionen bidrar handel starkt till tillväxt och sysselsättning och förutom TTIP bedriver kommissionen aktivt ett antal bilaterala förhandlingar, i förening med en stark satsning på multilaterala förhandlingar inom WTO. Kommissionen anför att den redan agerat för att öka insynen i de pågående förhandlingarna med Förenta staterna och att den fortsätter arbete för ett rimligt, balanserat avtal utan att göra avkall på EU:s krav på hälsoskydd, miljöskydd, socialt skydd, skydd av personuppgifter och kulturell mångfald. I ett yttrande till utrikesutskottet över det nämnda arbetsprogrammet anförde utskottet bl.a. att det välkomnade att kommissionens ställt sig bakom kommissionär Cecilia Malmströms initiativ till större öppenhet i förhandlingarna och instämde även i kommissionens skrivningar om att ett avtal inte för göra avkall på EU:s krav på olika skydd

(yttr. 2014/15:NU2y). En avvikande mening i fråga om TTIP bifogades i yttrandet (V).

Med anledning av det som sägs i motion 2014/15:2626 (C) om ett handelsavtal mellan EU och Förenta staterna och skyddet för säker mat, god miljö och hälsa kan det nämnas att kommissionen kommenterar några av de frågor motionärerna lyfter i ett faktablad om s.k. sanitära och fotosanitära produkter (dvs. import av djur, organiskt material och mat). Enligt kommissionen är EU:s mål med förhandlingarna på detta område pragmatiska och snabba förfaranden och beslut om föreskrifter som rör handel, ett enskilt godkännandeförfarande för export från alla EU-länder (precis som det finns en enskild godkännandeprocess för Förenta staternas export till EU), tydliga och transparenta processer och tidsplaner som speglar det faktum att EU och Förenta staterna är varandras viktigaste handelspartner, underlag för att arbeta tillsammans med förordningar (inklusive om djurs välfärd, för att undvika skillnader som kan hindra handeln) och att genomföra av starka mekanismer för att lösa handelsfrågor. Av faktabladet framgår vidare att EU enligt kommissionen kommer att behålla sina restriktioner när det gäller hormoner och tillväxtpreparat samt att ett avtal inte kommer att påverka EU:s lagstiftning om djurs hälsa. Kommissionen framhåller också att den önskar inrätta en formell dialog om djurs hälsa med amerikanska lagstiftare i syfte att främja en högsta möjliga standard på området.

Handel och mänskliga rättigheter

Sverige har anslutit sig till en rad internationella konventioner som omfattar internationellt erkända vägledande principer och riktlinjer kring ansvarsfullt företagande och har därigenom vissa förpliktiganden (även om riktlinjerna är frivilligbaserade för företagen). Det handlar bl.a. om att Sverige ska stödja företag i deras arbete med socialt samhällsansvar. Bland dessa konventioner kan nämnas OECD:s riktlinjer för multinationella företag, de tio principerna i FN:s Global Compact, den vägledande ISO-standarderna om socialt ansvarstagande (ISO 26000:2010), ILO:s trepartsförklaring om multinationella företag och socialpolitik (1977/2000) och FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. I utskottets betänkande om handelspolitiska frågor våren 2013 (bet. 2012/13:NU13) beskrivs dessa närmare.

Med anledning av vad som sägs i motion 2014/15:2201 (S) om ett hbt-perspektiv i det handelspolitiska samarbetet med andra länder kan det nämnas att i FN:s vägledande principer om företag och mänskliga rättigheter står det i de inledande allmänna principerna att de vägledande principerna bör tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Vidare bör särskild uppmärksamhet ägnas åt personer som tillhör grupper eller befolkningar som löper en förhöjd risk att utsättas för kränkning eller marginalisering och åt deras behov och rättigheter, samt de utmaningar som dessa personer står inför. Vederbörlig hänsyn bör dessutom tas till de olika risker som kvinnor och män kan vara utsatta för. Det

kan dock noteras att hbt-personer inte särskilt omnämns i de vägledande principerna utan att principerna är kopplade till FN:s allmänna deklaration om mänskliga rättigheter. Utöver det nämns även de särskilda deklarationerna som gäller kvinnor och hur man på ett effektivt sätt hanterar frågor om kön, sårbarhet och/eller marginalisering och då särskilt ta hänsyn till de speciella utmaningar som ursprungsbefolkningar, kvinnor, nationella eller etniska minoriteter, religiösa och språkliga minoriteter, barn, personer med funktionsnedsättning och migrerande arbetare och deras familjer står inför.

Regeringskansliet har under en längre tid arbetat med FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter och hur dessa ska kunna tillämpas i Sverige. Ett förslag till en handlingsplan har utarbetats och lämnats till företag och andra intressenter för synpunkter och förslag. När det gäller handelsfrämjande framgår det av förslaget till nationell handlingsplan att Business Sweden ska ges i uppdrag att stärka sitt arbete med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och särskilt stödja små och medelstora företag inom detta område. Vidare ska Sverige verka för att EU inkluderar referenser till FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter i hållbarhetskapitlen i sina bilaterala och regionala handelsavtal samt partnerskaps- och samarbetsavtal. Sverige ska även enligt förslaget verka för att förbättra genomförandet av FN:s vägledande principer om företag och mänskliga rättigheter, exempelvis genom att uppmana utländska regeringar att ta fram nationella handlingsplaner. Vidare ska samstämmighet i fråga om företagande och mänskliga rättigheter främjas i organisationer som t.ex. FN, OECD och Världsbanken.

På regeringens webbplats om mänskliga rättigheter framgår att Sverige verkar aktivt för att alla länder ska avkriminalisera sexuella kontakter mellan samtyckande vuxna personer av samma kön och att införa skydd mot diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Bland annat lyfter Sverige fram situationen för hbt-personer i dialog med andra länder och inom ramen för den universella granskningen i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Sverige och EU agerar också genom uppvaktningar och offentliga uttalanden mot lagförslag som medför diskriminering av hbt-personer eller förföljelse av personer som försvarar de mänskliga rättigheterna med koppling till dessa frågor. Vidare framgår av statsrådet Isabella Lövins svar på en interpellation (ip. 2014/15:367) ställd av Hans Linde (V) att regeringen planerar att genomföra utbildningsinsatser i hbtq-frågor på Utrikesdepartementet för att säkerställa att rätt kompetens finns inom organisationen, givet att frågan är känslig i många kontexter. När det gäller de statliga bolagen, däribland SEK och Swedfund, framgår det av statens ägarpolicy för 2014 att bolag med statligt ägande ska beakta ett arbete med mångfald i sin verksamhet. Diskriminering som har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning eller ålder får inte förekomma i förhållande till

vare sig anställda, affärspartners, kunder och leverantörer eller andra som bolagen kommer i kontakt med.

Vidare kan det nämnas att samtliga av de länder som EU har slutit handelsavtal med måste respektera de mänskliga rättigheterna, genom de s.k. hållbarhetskapitlen. EU:s målsättning är att införliva klausuler om respekt för de mänskliga rättigheterna i de associationsavtal man förhandlar om med Gulfstaternas samarbetsråd (GCC), och det gäller även de avtal som förhandlas med Kina, Irak och Libyen m.fl. Utöver handelsrelationer täcker dessa avtal en bredare politisk dialog.

Handel med sälprodukter

Handel med sälprodukter regleras genom dels Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1007/2009 om handel med sälprodukter, dels lagen (2011:1070) om handel med sälprodukter som kompletterar förordningen. I förordningen föreskrivs ett allmänt förbud mot saluföring av sälprodukter på unionsmarknaden. Förordningen innehåller undantag för dels jakt som bedrivs av urfolk, dels jakt där säl jagas för hållbar förvaltning av marina resurser (förvaltningsundantaget). I Sverige bedrivs skyddsjakt på säl vars produkter har kunnat säljas enligt förvaltningsundantaget. Förordningen har tillsammans med genomförandeförordningen (EU) nr 737/2010 ifrågasatts av Kanada och Norge i WTO. Den 18 juni 2014 antog WTO:s tvistlösningsorgan (DSB) panelens och överprövningsorganets rapporter och WTO drog slutsatsen att förbudet mot att sälja sälprodukter kan motiveras utifrån djuretiska principer (GATT-avtalet), men man ifrågasatte samtidigt de två undantagen (undantaget för ursprungsbefolkningar och förvaltningsundantaget). När det gäller undantaget för ursprungsbefolkningar hävdade överprövningsorganet att vissa aspekter av dess utformning och tillämpning innebar en godtycklig och omotiverad diskriminering. När det gäller förvaltningsundantaget fann överprövningsorganet att det inte var motiverat eftersom den möjliga skillnaden i kommersiell dimension mellan kommersiell jakt och förvaltningsjakt (småskalig, icke-vinstsyfte) inte var tillräckligt stor för att motivera en åtskillnad.

Den 10 juli 2014 underrättade EU tvistlösningsorganet om att man avsåg att genomföra dess rekommendationer och avgöranden på ett sätt som innebär att EU uppfyller sina skyldigheter inom ramen för WTO. Den 5 september 2014 enades EU, Kanada och Norge om att en rimlig period för att genomföra tvistlösningsorganets avgöranden skulle vara 16 månader (t.o.m. den 18 oktober 2015). För att genomföra tvistlösningsorganets rekommendationer har kommissionen den 23 februari 2015 presenterat ett förslag till en ändrad förordning (KOM(2015) 45). Syftet med ändringarna är att genomföra WTO-tvistlösningsorganets rekommendationer med avseende på grundförordningen. När det gäller undantaget för urfolk innebär förslaget att det är tillåtet att saluföra sälprodukter om de kommer från en traditionell icke-kommersiell jakt som bidrar till urfolksamhällets självhushållning. Det ska vara en jakt som

utförs på ett sådant sätt att de djur som jagas lider så lite som möjligt med hänsyn till samhällets traditionella livsstil och försörjningsbehov. När det gäller förvaltningsundantaget har det tagits bort i den nya förordningen. Förslaget innebär därmed ett förbud för att sälja sälprodukter inom Sverige och övriga EU.

Av en faktapromemoria (2014/15:FPM20) framgår att regeringen hade velat haft kvar förvaltningsundantaget. Regeringen anser att en begränsad småskalig försäljning av sälprodukter ska vara möjlig i Sverige och ifrågasätter om kommissionens förslag strider mot proportionalitetsprincipen. Jakt på säl i Sverige bedrivs som skydds jakt för att skydda fisket eftersom sälarna orsakar mycket skada för fisket. Regeringen framhåller vidare att det är en småskalig noga reglerad jakt enligt djuretiska principer och utan vinstsyfte. Endast ett hundratal sälar faller årligen, vilket kan jämföras med att det totalt finns ca 32 000 gråsälar, ca 8 000 vikare i Östersjön och ca 17 000 knobbsälar längs Sveriges västkust. Skydds jakt på säl får dessutom endast ske om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten är också viktig för forskning och miljöinformation varför Sverige avser att verka för att kommissionens förslag inte hindrar detta syfte.

Av faktapromemorian framgår vidare att även några andra medlemsstater anser att en begränsad småskalig försäljning av sälprodukter utan vinstintresse bör vara möjlig. Vidare har en revidering av undantaget för urfolk ifrågasatts. Medlemsstaternas ståndpunkt i övrigt var dock ännu inte kända vid den tidpunkt då promemorian författades (12 mars 2015). Europaparlamentet har ännu inte tagit ställning till förslaget som nu är föremål för subsidiaritetsprövningar i de nationella parlamenten och förhandlingar mellan medlemsländernas regeringar i miljörådet. Miljö- och jordbruksutskottet har granskat kommissionens förslag och funnit att det inte strider mot subsidiaritetsprincipen (prot. 2014/15:23). Ordförandeskapet planerar för en snabb behandling av ärendet och siktar på att kunna avsluta det innan halvårsskiftet.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande avsnittet under rubrikerna Främjande av internationell handel, Handelsavtal och skydd för miljö, mat och hälsa, Internationell handel och hbt-frågor, Miljöteknik och TRIPS-avtalet och Handel med sälprodukter.

Främjande av internationell handel

I motionerna 2014/15:1875 (FP), 2014/15:2976 (M) och 2014/15:2993 (M) framhålls vikten av att främja internationell handel. Utskottet vill med anledning av dessa motioner anföra följande. Det finns sedan länge en samsyn i utskottet om att frihandel i grunden är något positivt och därmed en viktig princip att värna. Enligt utskottets mening bör Sverige även fortsättningsvis vara en tydlig röst inom EU och sådana internationella forum som WTO, för en öppen och fri handel och för att motverka olika protektionistiska tendenser. Ökad handel ger ökad tillväxt som i sin tur skapar bättre ekonomiska förutsättningar för länder och deras medborgare. Som utskottet tidigare uttalat kan frihandel vara en stark välståndsskapande kraft för såväl världens fattigaste länder som de mer utvecklade länderna. Att värna principen om frihandel är därför både ett globalt och ett svenskt intresse. Samtidigt är det viktigt att framhålla att utvecklingsländernas intressen särskilt måste beaktas i dessa sammanhang. Den globala frihandeln måste försvaras, och det är viktigt att handeln med länder utanför EU kan ske på öppna och likvärdiga villkor. Den fria handeln ska också vara en rättvis handel.

När det gäller de förslag till tillkännagivanden som finns i de aktuella motionerna konstaterar utskottet att det av budgetpropositionen för 2015, som också redovisats i det föregående avsnittet, framgår att regeringens inriktning för den internationella handelspolitiken ligger i linje med det som efterfrågas i motionerna. När det gäller de pågående förhandlingarna om ett handelsavtal mellan EU och Förenta staterna vill utskottet även betona vikten av att ett avtal inte får göra avkall på EU:s krav på hälsoskydd, miljöskydd, socialt skydd, skydd av personuppgifter och kulturell mångfald. Vidare får avtalet inte heller urholka de gällande sociala, fackliga och ekonomiska rättigheterna i Sverige eller EU. Det är också utskottets uppfattning att handelsavtal ska respektera demokratiskt fattade beslut.

Mot bakgrund av det sagda ser utskottet inte någon anledning för några riksdagsuttalanden enligt det som föreslås i de nämnda motionerna, vilka därmed avstyrks i de aktuella delarna.

Handelsavtal och skydd av miljö, mat och hälsa

Utskottet, som delar den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2014/15:2626 (C) om att ett framtida handelsavtal mellan EU och Förenta staterna inte får äventyra skyddet för miljö, mat, hälsa och djur vill påminna om att kommissionen i sitt arbetsprogram för 2015 framhåller att ett handels- och investeringsavtal mellan EU och Förenta staterna inte får göra avkall på EU:s krav på hälsoskydd och miljöskydd. En åsikt som utskottet i riksdagens beredning av arbetsprogrammet instämde med. Vidare kan utskottet konstatera att detta även finns uttalat i de målsättningar som EU:s medlemsstater enhälligt har slagits fast i det förhandlingsmandat som ministerrådet gav till kommissionen den 17 juni 2013 och att det även följs upp i kommissionens förslag till avtalstext inför den åttonde förhandlingsrundan, som framgår av

det föregående avsnittet. I det föregående avsnittet framgår även av de refererade faktadokumentet om s.k. sanitära och fytosanitära frågor att EU enligt kommissionen kommer att behålla sina restriktioner när det gäller hormoner och tillväxtpreparat samt att ett avtal inte kommer att påverka EU:s lagstiftning om djurs hälsa. Kommissionen framhåller att den önskar inrätta en formell dialog om djurs hälsa med amerikanska lagstiftare i syfte att främja en högsta möjliga standard på området. Utskottet noterar även att det är regeringens målsättning att nå ett så ambitiöst resultat som möjligt för att stödja tillväxt och sysselsättning utan att möjligheten att stärka skyddet bl.a. för miljön samt människors och djurs hälsa försämras. Som uttryckts inledningsvis delar utskottet motionärernas uppfattning att ett framtida handelsavtal mellan EU och Förenta staterna inte får äventyra EU:s krav på skydd för miljö, mat, hälsa och djur. Mot bakgrund av det sagda anser utskottet dock att motion 2014/15:2626 (C) i huvudsak kan anses vara tillgodosedd och därmed kan avstyrkas.

Internationell handel och hbt-frågor

I motion 2014/15:2201 (S) efterlyser motionärerna ett tydligare hbt-perspektiv i det handelspolitiska samarbetet med andra länder. Utskottet vill med anledning av motionen redan inledningsvis säga att det delar motionärernas uppfattning att all form av diskriminering av hbt-personer ska motarbetas och rättsligt beivras. Som framgår av det föregående avsnittet arbetar Sverige aktivt för att alla länder ska avkriminalisera sexuella kontakter mellan samtyckande vuxna personer av samma kön och att införa skydd mot diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet. När det gäller hbt-perspektivet i internationell handel noterar utskottet att det pågår ett arbete med att integrera FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter i en nationell handlingsplan. I förslaget till en handlingsplan framgår bl.a. att Sverige ska verka för att EU inkluderar referenser till principerna i hållbarhetskapitlen i sina bilaterala och regionala handelsavtal samt partnerskaps- och samarbetsavtal. Enligt förslaget ska Sverige vidare verka för att förbättra genomförandet av principerna, t.ex. genom att uppmana utländska regeringar att ta fram nationella handlingsplaner. Som framgår av det föregående avsnittet innehåller FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter inga särskilda omnämmanden av hbt-personer men i de inledande allmänna principerna slås det fast att de vägledande principerna bör användas på ett icke-diskriminerande sätt och vidare att särskild uppmärksamhet ska ägnas åt personer som t.ex. tillhör grupper som löper en förhöjd risk att utsättas för kränkningar eller marginaliseringar och åt deras behov och rättigheter, samt de utmaningar som dessa personer kan stå inför. Utskottet noterar även att regeringen avser genomföra en utbildningsinsats inom Utrikesdepartementet när det gäller hbtq-frågor för att säkerställa att det finns rätt kompetens i organisationen givet att frågan i många kontexter är känslig. Slutligen noterar utskottet även att det av statens ägarpolicy för 2014,

som bl.a. gäller SEK och Swedfund, framgår att bolag med statligt ägande ska beakta ett arbete med mångfald i sin verksamhet. Diskriminering som har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etniskt tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder får inte förekomma i förhållande vare sig till anställda, affärspartners, kunder och leverantörer eller andra som bolagen kommer i kontakt med.

Med det sagda avstyrks den här aktuella motionen i den berörda delen.

Miljöteknik och TRIPS-avtalet

Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av att utvecklingsländer får tillgång till ny, energieffektiv teknik. Klimatförändringarna är en av vår tids stora utmaningar och om världens koldioxidutsläpp ska bromsas behöver betydande steg tas bl.a. i utvecklingsländerna. Vidare delar utskottet den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2014/15:136 (V) om att det är bekymmersamt att utvecklingsländerna i dag ofta inte har råd med den modernaste och miljövänligaste tekniken. Utskottet noterar att det pågår diskussioner för att hitta en lösning på detta problem, bl.a. inom de internationella klimatförhandlingarna och inom ramen för WTO. Utskottet vill betona vikten av att i dessa diskussioner söka politiska lösningar som inte innebär att patentsystemet undermineras då det riskerar att leda till att viktiga innovationer uteblir eftersom utvecklingen av miljöteknik kräver stora investeringar i forskning och utveckling och ett visst risktagande. Med det sagda avstyrks motion 2014/15:136 (V) i den berörda delen.

Handel med sälprodukter

I motion 2014/15:2977 (M) förordas att riksdagen ska uppmana regeringen att ta fram en strategi för hur den har tänkt att agera för att säkerställa att handeln med sälprodukter är tillåten även i framtiden. Som framgår av det föregående avsnittet är grunden till att frågan aktualiserats en WTO-tvist. Enligt kommissionens förslag, som nu bereds i rådet, är det s.k. förvaltningsundantaget som innebär att en begränsad småskalig försäljning av sälprodukter i Sverige är möjlig borttaget. Kommissionens syfte med lagstiftningsförslaget är att genomföra WTO:s tvistlösningsorgans rekommendationer. Utskottet vill inledningsvis betona vikten av att respektera de internationella handelsreglerna och WTO:s tvistlösningsmekanism. Samtidigt konstaterar utskottet att regeringen anser att det skulle vara möjligt att behålla förvaltningsundantaget och ifrågasätter om kommissionens förslag i den delen är förenligt med proportionalitetsprincipen. Vidare noterar utskottet att regeringen enligt uppgift från Näringsdepartementet i de pågående rådsförhandlingarna driver linjen att en småskalig försäljning av sälprodukter utan vinstintresse ska vara tillåten genom ett tillägg till förordningen. Utskottet anser därmed att det inte

finns något behov av ett riksdagsuttalande enligt det som föreslås i motion 2014/15:2977 (M), vilken därmed kan avstyrkas i den här aktuella delen.

Reservationer

1. Effektivitet i exportgarantisystemet, punkt 1 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:3039 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och lägger skrivelse 2014/15:59 till handlingarna.

Ställningstagande

Riksrevisionen konstaterar i sin rapport att EKN och Regeringskansliet har identifierat olika problem i EKN:s verksamhet utan att vidta några åtgärder inom rimlig tid. Ett exempel som nämns i rapporten är att EKN:s premienivåer har satts för högt som en följd av att myndigheten inte har uppdaterat centrala antaganden i modellen för att prissätta garantier. I likhet med vad som anförs i motion 2014/15:3039 (SD) vill vi betona vikten av att de administrativa avgifterna anpassas till en faktisk kostnadsnivå för att undvika dels ökade kostnader för svenska exportföretag, dels en snedvriden konkurrens gentemot andra nationers exportföretag. Vi och Sverigedemokraterna anser därmed att regeringen bör se över EKN:s prissättning av premienivåer.

Vidare vill vi lyfta fram Riksrevisionens slutsats om att EKN:s arbete med att bredda kundbasen bland små och medelstora företag ännu inte har fått något tydligt genombrott och att regeringen trots detta inte har vidtagit några åtgärder i styrningen av myndigheten. Vi och Sverigedemokraterna ser positivt på svenska små och medelstora företags export- och konkurrensmöjligheter och vill därför öka EKN:s fokus på små och medelstora företag.

I budgetpropositionen använder regeringen en annan definition av små och medelstora företag när den redovisar EKN:s resultat än den gör för andra myndigheter. Riksrevisionen bedömer att detta riskerar att ge en alltför positiv bild av EKN:s insatser för små och medelstora företag. EKN:s definition av små och medelstora företag skiljer sig även från EU:s definition. Även om det finns oberoende rapporter som hävdar att detta är av liten betydelse ser vi och Sverigedemokraterna en relevans i att definitioner i allmänhet bör vara samstämmiga för att undvika oklarheter. Regeringen bör därmed se över EKN:s definition av små och medelstora företag.

Med detta tillstyrker vi motion 2014/15:3039 (SD) och föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2014/15:59 till handlingarna.

2. **Miljöteknikexport och exportfrämjande, punkt 2 (M, C, FP, KD)**

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Penilla Gunther (KD), Jörgen Warborn (M) och Said Abdu (FP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2014/15:2981 av Lena Ek m.fl. (C, M, FP, KD) yrkande 3 och 2014/15:2983 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Sveriges export motsvarar nästan hälften av landets BNP. Om jobben ska fortsätta bli fler måste vi även fortsättningsvis vara öppna gentemot vår omvärld. I likhet med vad som anförs i motion 2014/15:2983 (M, C, FP, KD) vill vi underlätta för handel, riva fler handelshinder och stärka företagens exportmöjligheter genom bl.a. förlängda exportfrämjandesatsningar. Vidare vill vi fortsätta att främja svensk miljöteknikexport. Vi delar den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2014/15:2981 (C, M, FP, KD) att Sverige är och ska vara ett grönt föregångsland. Att åstadkomma ett gott livsklimat för människor, djur och natur är en central politisk uppgift. De klimat- och miljöutmaningar som vårt samhälle står inför vill vi, och de partier vi representerar, möta med åtgärder som bygger på kunskap, på bästa tillgängliga teknik och på vad som är samhällsekonomiskt effektivt. Tillväxt är en förutsättning för att vi ska kunna komma till rätta med världens utmaningar på miljö- och klimatområdet. Tillväxt är också en välkommen effekt av ett medvetet miljöarbete. Klimat-, miljö- och energiutmaningarna innebär en möjlighet för svenska företag genom att den internationella efterfrågan på hållbara och resurseffektiva varor och tjänster ökar. Liksom motionärerna vill vi bygga vidare på Sveriges goda möjligheter att leda utvecklingen genom forskning, tillgången till naturresurser och det breda engagemang som finns i samhället kring miljö- och klimatfrågor. Klimatet möts bäst genom effektiva styrmedel som bidrar till både en teknikutveckling och ett förändrat beteende. Genom ett gott näringslivsklimat, forskning och effektiva styrmedel öppnas nya möjligheter inom energieffektivisering, transporter, energilagring och smarta elnät som kan stärka vår konkurrenskraft och öppna nya exportmöjligheter.

Med det sagda tillstyrker vi de nämnda motionerna i de berörda delarna.

3. Kreativa näringar, punkt 3 (M)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Ann-Charlotte Hammar Johansson (M) och Jörgen Warborn (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:1848 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

I motion 2014/15:1848 (M) konstateras att den inhemska marknaden för såväl musik och mode som dataspel är liten. Därför har de kreativa näringarna varit prioriterade i Sveriges export- och handelspolitik, bl.a. genom kommunikationsstrategin Symbio Create och den s.k. Främjarkalendern. Symbio Create är en gemensam plattform med idéer, verktyg och goda exempel för att underlätta exporten av kreativa näringar. Syftet är att samla svenska resurser för att maximera möjligheterna till ökad export för kulturella och kreativa näringar. På initiativ av den förra regeringen togs Främjandekalendern fram i syfte att via utlandsmyndigheterna marknadsföra sju kreativa näringar. Genom ett rullande schema lyftes musik, film, gaming, marknadskommunikation, mode, design och litteratur fram en månad i taget. Främjandekalendern var en del i visionen att fördubbla exporten och urvalet av näringar baserades på deras exportpotential.

Liksom motionärerna anser vi att förutsättningarna för entreprenörer och företagare inom de kreativa näringarna behöver stärkas ytterligare. Därför förordar vi i likhet med vad som föreslås i motionen att riksdagen ska uppmana regeringen att ge Business Sweden ett fördjupat uppdrag att prioritera de kreativa näringarna i sin exportfrämjande verksamhet och att de särskilda satsningarna inom ramen för Symbio Create-konceptet och den s.k. Främjandekalendern förlängs och förstärks.

Med det sagda tillstyrker vi motion 2014/15:1848 (M) i de här aktuella delarna.

4. Främjande och kapitalflykt, punkt 4 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:66 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 5 och

2014/15:81 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 14.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2014/15:66 (V) anser jag att det är oacceptabelt att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av ekonomiskt stöd ges till företag som aktivt bedriver kapitalflykt. Som påpekas i motionen strider det även mot grunden för den svenska utvecklingspolitiken, dvs. politiken för global utveckling, att företag som en svensk statlig fond är delägare i agerar på detta sätt. När det gäller Swedfunds nya ägardirektiv menar jag i likhet med vad som anförs i motion 2014/15:81 (V) att de är otillräckliga. Enligt direktiven ska Swedfund inte medverka i investeringar via territorier som OECD:s sammanslutning Global Forum inte har bedömt som tillräckligt transparenta i sin s.k. peer review process. Problemet är att Global Forums utvärdering inte på långa vägar räcker för att avgöra om ett territorium är ett skatteparadis som gömmer kriminalitet och bidrar till skatteflykt och korruption. I realiteten menar jag därmed i likhet med motionärerna att de nya ägardirektiven inte förhindrar att Swedfund kanaliserar pengar via fonder i välkända skatteparadis. Med bifall till motionerna 2014/15:66 (V) och 2014/15:81 (V) anser jag att riksdagen bör uppmana regeringen att införa ett förbud mot att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet betalas ut till företag eller fonder som har verksamhet i skatteparadis eller som på annat sätt bidrar till kapitalflykt. Liksom motionärerna menar jag att Sverige här bör följa Norges exempel. Därmed tillstyrker jag de nämnda motionerna i de berörda delarna.

5. Den inre marknaden, punkt 6 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2555 av Per Bill (M) yrkandena 1 och 2 samt

2014/15:2570 av Gustaf Hoffstedt (M) yrkande 1,

bifaller delvis motion

2014/15:1149 av Kenneth G Forslund (S) yrkande 3 och

avslår motion

2014/15:1961 av Krister Hammarbergh (M).

Ställningstagande

Vi delar de uppfattningar som kommer till uttryck i motionerna 2014/15:2555 (M) och 2014/15:2570 (M) om att EU:s förbud mot handel med svenskt snus är oförenligt med de principer som handelsunionen bygger på. I likhet med vad som anförs i motion 2014/15:2555 (M) anser vi att det är orimligt att ett medlemslands kulturellt förankrade och fullt tillåtna produkt inte ska få lov att exporteras till övriga medlemsländer. En princip är inte en princip om det som ska vara tillåtet eller inte tillåtet att handla med på den inre marknaden är öppet för godtyckliga bedömningar. Vi menar att det är särskilt angeläget att denna princip värnas och lyfts fram av en frihandelsvänlig nation som Sverige när det är fråga om en produkt av viss nationell särart som straffas ut från den fria inre marknaden. Vi delar vidare motionärens uppfattning att det inte finns några övertygande argument för att upprätthålla exportförbudet av handelspolitiska skäl, tvärtom är argumenten för att öppna EU:s gränser för snuset långt mycket tyngre än de eventuella hälsorisker för konsumenten som kan anses vetenskapligt belagda. Men även detta blir ovidkommande så länge handeln med cigaretter och tuggtobak är fullt tillåten utan några som helst handelshinder.

Vi vill också lyfta fram den uppenbara samhällsekonomiska kostnaden med att Sverige är förvägrade export inom EU av denna konkurrenskraftiga produkt. Enligt beräkningar som gjorts av Handels utredningsinstitut på uppdrag av Svensk Handel och som redovisas i motion 2014/15:2555 (M) uppgår de historiska ekonomiska konsekvenserna av snusexportförbudet till 3 miljarder kronor per år i förlorade exportintäkter, eller totalt 30 miljarder kronor sedan 1995. Enligt motionären skulle ett slopat förbud enligt rapporten kunna lyfta Sveriges livsmedellexport till EU med 10 procent. Om den svenska snusindustrin i dagsläget producerar nära full kapacitet skulle en fördubbling av volymen innebära en fördubbling i sysselsättningar, investeringar och annan produktionskapacitet, samt en fördubbling av skatteintäkter – således omkring tusen jobb och 1 miljard i kronor i skatteintäkter, enligt Handels utredningsinstituts beräkningar. Konsekvenserna av utförsel förbudet är därmed allt annat än teoretiskt.

Så länge det är tillåtet att tillverka och sälja svenskt snus till myndiga personer i Sverige delar vi motionärernas uppfattning att det bör vara riksdagens uppfattning och mål att samma förutsättningar ska gälla inom hela EU. Principiellt anser vi att det därmed finns anledning för riksdagen att återkommande påminna både regeringen och kommissionen om att Sverige inte accepterar de skäl som anges för förbudet. Riksdagen bör därför enligt vår uppfattning med bifall till motionerna 2014/15: 2555 (M) och 2014/15:2570 (M) tillkännage för regeringen att EU:s förbud mot handel med svenskt snus är oförenligt med de principer som handelsunionen bygger på och att det är

angeläget att regeringen tydliggör riksdagens ståndpunkt att avskaffa detta långtgående handelshinder för kommissionen och övriga medlemsstater samt uppmana regeringen att verka för att avskaffa EU:s totalförbud mot export av svenskt snus.

Med detta tillstyrker vi de nämnda motionerna i de här aktuella delarna. Därmed kan även motion 2014/15:1149 (S) delvis anses bifallen. Motion 2014/15:1961 (M) avstyrks.

6. Främjande av internationell handel, punkt 7 (M, C, FP, KD)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Penilla Gunther (KD), Jörgen Warborn (M) och Said Abdu (FP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2014/15:1875 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP), 2014/15:2976 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 3 och 2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 24.

Ställningstagande

Världen behöver mer frihandel och färre murar. Fler människor kan då dra nytta av en öppen värld där flödet av varor, kapital och tjänster stiger i snabbare takt och välståndet ökar. Vi delar den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2014/15:2993 (M) om att Sveriges resa från fattigdom till välstånd grundlades med frihandel och näringsfrihet och en öppenhet mot omvärlden. Det är på den grunden vi bör fortsätta att bygga vårt välstånd. Sverige är ett av världens mest handelsinriktade länder och exporten motsvarar runt hälften av BNP.

Liksom motionärerna anser vi att stor kraft bör läggas vid att fördjupa det nordiska samarbetet genom att montera ned gränshinder och göra det lättare för människor att röra sig över gränserna. Det nordiska samarbetet, som är unikt både till följd av sin närhet och sin politiska samsyn, ska främja en ökad konkurrenskraft i en globaliserad värld och gemensamt göra Sverige bättre rustat att möta framtidens utmaningar. Handelspolitiken behöver kontinuerligt anpassas till att ekonomin blir alltmer tjänsteintensiv. De största ansträngningarna har länge varit inriktade på att montera ned tullmurar inom jordbruks- och industriområdet. Vi delar motionärernas uppfattning att det arbetet ska fortsätta samtidigt som större kraft måste läggas på att ta bort handelshinder inom tjänsteområdet. Vidare måste även barriärer och nationell

särslagstiftning som står i vägen för utvecklingen inom den digitala ekonomin bekämpas. Handeln utgör även ett viktigt verktyg i kampen för en bättre miljö. Spridningen av t.ex. vattenreningsteknik och klimatsmarta transport- och uppvärmningssystem skapar nya möjligheter. Genom att ta bort tullar och handelshinder kan den gröna frihandeln för miljö- och klimatvänliga varor, tjänster och teknologier utökas.

I likhet med motionärerna anser vi att Sverige ska vara den främsta rösten för frihandel och öppenhet inom EU och i världen. Om EU bygger barriärer mot omvärlden kommer Sverige att tappa konkurrenskraft, vilket kommer att skada vår egen utveckling. Vi delar därför uppfattningen att EU:s frihandelsavtal ska vara så ambitiösa och heltäckande som möjligt.

WTO:s regelverk är satt under hård prövning. Det är därför viktigt att slå vakt om och bidra till ett robust internationellt handelssystem som tryggar att ingångna avtal och överenskommelser efterlevs. Sverige bör därför driva på för att ett nytt globalt handelsavtal ska kunna nås inom ramen för WTO.

Vi delar även den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2014/15:2976 (M) om att Sverige ska verka för fler handelsavtal med tredjeland. Den tidigare regeringen arbetade hårt för att möjliggöra svensk export av kött och andra animalieprodukter till Kina genom handelsavtal. Sverige exporterar även mycket spannmål till tredjeland. Det finns fler länder där svensk mat borde vara attraktiv och där regeringen bör verka för handelsavtal, däribland Japan och USA. Därmed kan svenska livsmedelsproducenter utöka sin export, vilket kommer gynna både primärproducenter och livsmedelsföretag.

När det gäller handelsavtalet med Förenta staterna delar vi den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2014/15:1875 (FP) om att Sverige även i fortsättningen ska ge ett brett och långtgående mandat till kommissionen att förhandla fram ett transatlantiskt frihandelsavtal. Som vi konstaterade inledningsvis har frihandel och öppenhet mot omvärlden tjänat Sverige väl. Det har gett Sverige möjlighet att specialisera sig. Det är enligt vår och motionärernas mening en styrka för vårt land att frihandelsvänliga åsikter är brett spridda i både den politiska sfären, näringslivet och hos fackföreningarna. På sikt är vi förvissade om att det uppstår vinster för alla länder som väljer att öppna upp sig och handla mer över landsgränser. Länder blir rikare och konsumtionsmöjligheterna vidgas.

Fördelarna med frihandel är fler. Frihandel skapar konkurrens som tvingar företag att ständigt förbättras genom att säkerställa att de producerar varor och tjänster på bäst och billigast sätt. Frihandel medför ett idéutbyte. De ökade handelsflödet mellan länder leder till att ett land som Sverige hela tiden är öppet för att influeras av de bästa affärsidéerna och den bästa tekniken från andra länder. Därmed kan vi både lära av andra länder och lära andra länder.

Inte minst menar vi i likhet med motionärerna att Sverige har att vinna på en ökad transatlantisk handel. Förenta staterna är redan en av Sveriges allra största handelspartner med ett sammanlagt handelsutbyte på 110 miljarder kronor för 2012. Landet är Sveriges fjärde största varuexportmarknad och den

allra största utanför EU. Mätt i förädlingsvärde, dvs. det exportvärde som skapas i Sverige och som konsumeras utomlands, är Förenta staterna t.o.m. det största mottagarlandet av svensk export.

Nära en kvarts miljon arbetstillfällen i Förenta staterna har skapats av svenska direktinvesteringar, svenska företag på plats i Förenta staterna eller amerikansk export till Sverige. På samma sätt skapar amerikanska företag, amerikanska investeringar och amerikansk import ca 70 000 jobb i Sverige.

Vårt beroende av varandra blir ännu större om vi ser den transatlantiska handeln i ett europeiskt perspektiv. Förenta staterna är redan i dag EU:s viktigaste handelspartner. Den transatlantiska handeln står för mer än 15 miljoner arbetstillfällen. Tillsammans utgör EU:s och Förenta staternas ekonomier ungefär hälften av världens bruttonationalprodukt och står för nästan en tredjedel av världshandelsflödena. EU:s investeringar i Förenta staterna är cirka åtta gånger större än EU:s investeringar i Indien och Kina tillsammans. USA:s totala investeringar i EU är tre gånger större än i hela Asien.

Sammantaget anser vi att riksdagen bör uppmana regeringen att verka med den inriktning som vi har anfört ovan och att den bör verka för fler handelsavtal med tredjeland och för att Sverige även i fortsättningen ska ge ett brett och långtgående mandat till kommissionen att förhandla fram ett transatlantiskt frihandelsavtal. Med det sagda tillstyrker vi samtliga aktuella motioner i de berörda delarna.

7. Handelsavtal och skydd för miljö, mat och hälsa, punkt 8 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2626 av Helena Lindahl och Per Lodenius (C).

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2014/15:2626 (C) kan vi konstatera att det på flera håll finns en oro som omgärdar förhandlingarna om ett handels- och investeringsavtal mellan EU och Förenta staterna när det gäller skyddet av miljö, mat och hälsa samt risken för att detta skydd försämras som en konsekvens av ett ingånget avtal. Förenta staterna och EU har t.ex. olika kemikalielagstiftningar och det finns även stora skillnader när det gäller reglerna för antibiotikaanvändning. I Förenta staterna används

hormonpreparat och antibiotika för att snabba på och stimulera tillväxt hos djuren – många gånger utan att det behövs veterinärintyg.

Antibiotika används tyvärr ofta som ett sätt att få undernärda och stressade djur att växa fortare. Vi delar motionärernas uppfattning om att det aldrig kan vara acceptabelt att kompensera dålig djurhållning med antibiotika. En överanvändning av antibiotika är skadligt för hälsan och kan även leda till antibiotikaresistens, vilket i sin tur kan innebära att många sjukdomar kommer att vara svåra att behandla eller i värsta fall inte alls kunna botas i framtiden. För att bibehålla en sund och säker mat, god miljö och djuretik anser vi liksom motionärerna att det är viktigt att den överanvändning av hormoner och antibiotika som finns i Förenta staterna inte försvagar eller luckrar upp de regler som finns i EU. Detta är viktigt att ha med sig i de pågående förhandlingarna och bör också tillkännages för regeringen.

Med det sagda tillstyrker vi motion 2014/15:2626 (C).

8. Miljöteknik och TRIPS-avtalet, punkt 10 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:136 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 11.

Ställningstagande

Utvecklingsländer behöver få tillgång till modern miljöteknik för att de ska kunna bromsa sina egna utsläpp och samtidigt utvecklas. I likhet med vad som sägs i motion 2014/15:136 (V) anser jag att tekniköverföringen skulle gynnas genom en förändrad patentlagstiftning. Innovationerna inom förnybar teknik, jordbruk och datamodulering i syfte att förutsäga väder osv. finns ofta koncentrerade hos företag inom den rika världen. När utvecklingsländer i dag vill utveckla tekniker för förnybar energi och hållbar livsstil, t.ex. genom att bygga ut vindkraften, måste de antingen betala dyra patentlicenser eller använda gammal teknik där patenträtten gått ut. Utvecklingsländerna har i dag helt enkelt inte råd med den modernaste och miljövänligaste tekniken och tvingas därför ofta till det senare alternativet. Jag anser därför att riksdagen, genom att bifalla den nämnda motionen i den berörda delen, ska uppmana regeringen att i internationella klimatförhandlingar verka för att grön teknik som bekämpar klimatförändringarna bör ges samma undantag inom TRIPS-avtalet som livsbesparande mediciner har fått.

Med detta tillstyrker jag motion 2014/15:136 (V) i den berörda delen.

9. Handel med sälprodukter, punkt 11 (M, SD)

av Lars Hjälmared (M), Hans Rothenberg (M), Josef Fransson (SD), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Jörgen Warborn (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2977 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Säljakt har bedrivits i Sverige sedan urminnes tider och pågår fortfarande i dag. Dagens jakt är begränsad och är inriktad på att hålla nere sälarnas skador på fisket, s.k. skyddsjakt. En viktig del av jakten är tillvaratagandet av sälen. Kött, späck och skinn är de delar som främst tas till vara och används för eget bruk eller saluföring. Tillvaratagandet är en del i det hållbara nyttjandet och det har även genomförts EU-finansierade projekt för att ytterligare utveckla tillvaratagandet. Det nyttjandet är i dag dock hotat. År 2008 infördes ett förbud mot handel med sälprodukter men genom ett undantag kunde handeln fortsätta i Sverige. Som framgår av det föregående avsnittet riskerar dock den fortsatta handeln att upphöra eftersom undantaget anses strida mot WTO-lagstiftningen och EU uppmanas av WTO att ändra sin lagstiftning.

I likhet med vad som uttrycks i motion 2014/15:2977 (M) anser vi att det stundande hotet utgör ett etiskt problem eftersom jakten på säl kommer att fortsätta, men saluföringen förbjudas. Därmed blir det även ett problem att nyttja de sälar som jagas. Liksom motionärerna menar vi att jakten behövs för att skydda fisket och att det därmed även behövs fortsatta möjligheter till handel. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att ta fram en strategi för hur den har tänkt att agera för att säkerställa att handeln med sälprodukter är tillåten även i framtiden. Med det sagda tillstyrker vi den nämnda motionen i den här aktuella delen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2014/15:59 Riksrevisionens rapport om effektivitet i exportgarantisystemet.

Följdmotionen

2014/15:3039 av Josef Fransson m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över Exportkreditnämndens premienivåer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka styrningen av Exportkreditnämnden för att bredda kundbasen när det gäller små och medelstora företag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att revidera Exportkreditnämndens definition av små och medelstora företag.

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:66 av Hans Linde m.fl. (V):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett förbud mot att exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet utbetalas till företag eller fonder som har verksamhet i skatteparadis eller på andra sätt bidrar till kapitalflykt.

2014/15:81 av Hans Linde m.fl. (V):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör följa Norges exempel och införa ett förbud mot att bistånd, exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet kanaliseras via skatteparadis.

2014/15:136 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att grön teknik som bekämpar klimatförändringarna ges samma undantag inom TRIPS-avtalet som livsbesparande mediciner.

2014/15:223 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet att se över möjligheten att införa ett exportstöd liknande det i andra länder för att få igång exporten hos svensk småbåtsindustri.

2014/15:1149 av Kenneth G Forslund (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen har riksdagens fulla stöd i sina ansträngningar att upphäva exportförbudet för svenskt snus.

2014/15:1848 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Business Sweden ett fördjupat uppdrag att ytterligare förstärka arbetet inom de kreativa näringarna i sin exportfrämjande verksamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de särskilda satsningarna inom ramen för den s.k. Främjarkalendern och SymbioCreate-konceptet bör förlängas och förstärkas.

2014/15:1875 av Birgitta Ohlsson m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige fortsatt bör ge ett brett och långtgående mandat till EU-kommissionen att förhandla fram ett transatlantiskt frihandelsavtal.

2014/15:1961 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av existerande gränshinder för näringslivet mellan Sverige och Finland.

2014/15:2149 av Monica Green (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om svensk it på världsmarknaden.

2014/15:2201 av Jonas Gunnarsson m.fl. (S):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett hbt-perspektiv i det handelspolitiska samarbetet med andra länder.

2014/15:2480 av Eva Lohman (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om svensk bärexport.

2014/15:2555 av Per Bill (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Europeiska unionens förbud mot handel med svenskt snus är oförenligt med de principer handelsunionen bygger på.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det är angeläget att regeringen tydliggör riksdagens ståndpunkt att avskaffa detta långtgående handelshinder för kommissionen och övriga medlemsstater.

2014/15:2570 av Gustaf Hoffstedt (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att avskaffa Europeiska unionens totalförbud mot export av svenskt snus.

2014/15:2626 av Helena Lindahl och Per Lodenius (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att i ett kommande frihandelsavtal mellan EU och USA värna en sund och säker mat, god miljö och djurhållning samt att se till att den överanvändning av antibiotika och hormoner som finns i USA inte försvagar reglerna inom EU.

2014/15:2976 av Ulf Berg m.fl. (M):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för fler handelsavtal med tredjeland.

2014/15:2977 av Ulf Berg m.fl. (M):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för fortsatt handel med sälprodukter.

2014/15:2981 av Lena Ek m.fl. (C, M, FP, KD):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja svensk miljöteknikexport.

2014/15:2983 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (M, C, FP, KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förlängda exportfrämjande satsningar.

2014/15:2993 av Karin Enström m.fl. (M):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 5.1 Handel för välstånd och utveckling.